

Catechesis Elenctica
ERRORUM

Qui hodie vexant Ecclesiam,

Ex nudis sacrae Scripturae testimo-
niis, In brevibus ac claris Qua-
stionibus ac Responsioni-
bus proposita.

In gratiam studiosae Juventutis
Academiae GLASGUENSIS.

Imprimatur, EDM. GALAMY.

By Rob:

Bailie

L O N D I N I,

Excudebat *Thomas Maxey*, Im-
pensis SA. GELLIBRAND,
Bibliopolae Londinensis,
1 6 5 4.

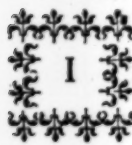
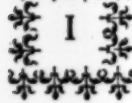

67

Reverendo clarissimoque Viro
D. DAVIDI DICKSONO
Sacrae Theologiae in Aca-
demia *Edinburgena* Profes-
sori, Salutem.

Reverende Frater,

 N gravissima hac tem-
 I peste & calamitate
maxima, quam à multo
jam tempore in Eccle-
sias Britannicas cœlitus incuba-
isse vidimus, et ad hunc usq; diem
nihil remisso, sed augescente potius
indies impetu intonare conspiciamus;
non parvo liquefcentibus piorum
animis solatio est; praevisa, prædi-
cta, provisa, multis abhinc seculis

à Spiritu sancto, quibus quotidie
ingemiscimus mala. Miseriarum
nostrarum caput et fons, ex quo
primò rivuli, dein flumina, denique
maria & oceani cæterorum malo-
rum derivata sunt, est spiritus er-
roris; qui laxis habenis absque ullo
efficaci à quoquam impedimento
ubique jamdiu decurrens venenato
sui oris afflatu, magnas animarum
strages edidit, nec adhuc cessat lon-
gè latèque sua toxica dispergere.

Hocine est quod Apostolus gen-
tium Paulus in 1 Tim. 4. 1.
prænuñciavit? [Spiritus manifestè
dicit, quòd in novissimis tempori-
bus discedent quidam à fide, atten-
dentes spiritibus erroris et doctri-
nis demoniorū, in hypocrisi loquen-
tes

tes mendacia, cauteriatam habentes
suā conscientiam.] Et iterū, cap. 3
v. 1. [Hoc scito, quòd in novissimis
diebus instabūt tempora periculosa,
et erunt homines sui ipsorum aman-
tes, avari, superbi, blasphemī, pa-
rentibus non obedientes, ingrati,
scelesti, sine affectione, sine pace,
proditores, protervi, tumidi, volup-
tatum amatores magis quàm Dei,
habentes speciem quidem pietatis,
virtutē autem ejus abnegantes.] Et
in 2 Thes. 2. 11. [Mittet iis Deus
efficaciam erroris ut credant men-
dacio, ut damnentur omnes qui non
crediderunt veritati.] Apostolus
etiam Petrus in 2 Pet. 2. 1 [Fue-
runt pseudoprophete in populo sicut
et in vobis erunt magistri menda-

ces, qui introducent sectas perditionis, accersentes sibi celerem perniciem, et multi sequentur eorum exitia, per quos via veritatis blasphemabitur.] Ipse quoque Christus, Matt. 24. 24. [Surgent pseudo-prophetae et dabunt signa magna, ita ut in errorem inducantur, si fieri possit, etiam electi.

Ut primum Spiritus hic nequam horridum suum caput supra suae abyssus tenebras inter nos manifesto cepit ostentare, zelus divinae veritatis multorum pectora commovit, ut ratio omnis honesta quamprimum iniretur ad retrudendum intra antiqui sui carceris septa, ibique recludendum istum Abaddona: sed frustra hactenus fuit omnis hicce conatus.

Potestas

Potestas tam civilis quam Ecclesiastica magno molimine concitata fuit ad sufflaminandū vertiginosi spiritus impetū, Parliamentā, Synodi, Magistratū, Ministrorumq; celeberrimi conventus multā navarunt operam, ne malignus ille sui apud nos regni latifundia dilataret, tremēdo solēnis fœderis jurejurādo, omnes harumce terrarum incolae quantū in ipsis fuit arētissime obstrinxerunt, ne cuiquam apud nos vel hæresi, vel schismati, vel errori ulli unquam lares concederentur.

Dum securè nimium somniabamus à constricto tot et tam validis vinculis spiritu, nihil ultra periculi metuendū, Ecce quā facili negotio, confractis omnibus repagulis, ut a-

ranearum telis, demon ille meridi-
anus eruperit, multa cum vi, mul-
taq; arte, jam liberrimus ab omni
humano metu, ab omni Dei reveren-
tia, paratus spargere, & singulis
momentis spargens sua in agro
quolibet Zizania.

Quid in hoc miserando maximè
casu viris veritatis amantibus su-
pereest, quàm ut ardentioribus solito
votis gratiæ thronũ circudent pro
reparandis divinâ dextrâ Solymæ
ruinis, et quantum in ipsis est veri-
tatem in compitis labentem suo te-
stimonio suffulciant, angulosq; quæ-
rentem in quibus hâc tentationis
horâ delitescat, suorum saltem vul-
tuum benignitate consolentur atq;
corrobovent?

Hoc

Hoc subsequētis opellæ totum
est institutum. Cunctis Evangelii
ministris præciosum suæ veritatis
κεφάλιον accuratè custodiendum Je-
sus Christus commisit, dies noctes-
que in suis speculis vigilare præce-
pit, quo divino isto thesauro insidi-
antium artes quam cautissimè ca-
veantur. Huic curæ antè alios
omnes incumbere decet, quos
à multis sacri ministerii la-
boribus vacare jussit Natio-
nalis Ecclesia, eo imprimis fi-
ne ut in Academiarum Ca-
thedris sedentes omni cum stu-
dio dispicerent, ne quid pericu-
lofis hisce temporibus divina ve-
ritas detrimenti caperet.

Quo meam ex hac parte fidem

liberarem, studiosæ jubenti sequen-
tia prælegi ut in promptu semper
haberent encheiridion ex ipsa
Scriptura Spiritus Sancti gladio,
fabricatum; quo undique ingruen-
tem demona profligarent.

In hujusce seu gladioli, seu li-
belli fabrica, imprimis cavere vo-
lui ne quæ statum civilem spectant
vel levissimè attingerem: quosque
tracto casus merè spirituales in iis
ita versari conatus sum, pro meo
nosse & posse, ne mortalium cuipi-
am justæ offensionis ansam præbe-
rem. Errantium dogmata singulis
questionibus, verè, planè, & leniter
propono; eorum refutationem so-
lis Scripturæ testimoniis instituo.
Ecquid hic est quod cuiquam me-
ritò,

ritò bilem commoveat ?

Avebam primarias quæ contra
veritatem afferri solent scripturas
paucis diluisse; sed brevitatis stu-
dium ab hoc conatu hâc saltem vice
absterruit præterquam quod diffi-
culter adversariorum argumenta
proferantur ad ipsorum gustum :
semper obmurmurât sua enervari,
elumbari, exossari : petunt sua sibi
tela pro suo more modóq; amentâda
relinqui. Nec fortasse commodû est
ignita tela ex Satanae armamenta-
rio deprompta absque necessitate in
lucē proferre satis est si ex adver-
sarium ipsorum machinis emissâ
parato clypeo excipiantur, excep-
taque in vibrantium ora retorque-
antur.

Aliquibus

Aliquibus fortè non arridebit errorũ refutatio per nuda testimonia, cuperent argumentorũ à scripturis vim discursu aliquo consequentiarum nexũ aperiente, ad errores refutandos clariùs et nervosiùs applicari: Ista non nego: tantum æqua iudicii lance perpendatur in questionibus plerisque tã apertâ fronte Scripturas allatus errores contrarios incurfare, at mihi quidẽ omnis ulterior discursus visus sit supervacaneus. Dein prælecta hæc fuerũt in usũ scholæ, ubi explicationes, et applicationes, prout discipulorum captus et cõmodũ requireret magistrorum arbitrio, relinquerentur.

Testimonia Scripturæ variarum sunt versionum, prout libri erant ad manũ, aliquando vulgata latina,

quandoq; Tremellius, alias inter-
linearis Pagnini, nō rarò versio An-
glicana quā vetus, quā nova, ali-
quādo Gallica aut Italica adhibita
sunt, prout quadrabant scopo, modo
originali congruerent: de libertate
hac nemo cordatus controversiam
moverit. Contra nominatos erro-
res proclive erat multo plures nec
minus aptos scripturæ locos addux-
isse, sed ita Enchiridii moles contra
præsens institutum crevisset.

Edo latina, quia latinè dictavi
quæ in academica statione parave-
ram in usū studiosorū, si quē populo
ex istis fructū accedere posse pru-
dentiores existimaverint, non gra-
vabor alterā curā, fortassis cum
auctuario, vernaculè traducere.

Ista

Ista autem tibi (Reverende Frater) inscribo, non tantum ut meorum studiorum tibi rationem redderem, prout à puero semper consuevi, sed ut cum gaudio perciperes eandem in Academia Glasguana orthodoxiam ad hunc diem perseverare, ringente licèt & contrahente magnâ cum arte, tum vi Satanae quam tu nobis discedens commisisti, & ut perpetuo frueremur (pro tuo virili) egregiè sagisti. In primariis est apud Deum votis, ut qui nos sequentur quam à nobis acceperunt divinae veritatis lampada, simili pariq; fide puram inoffuscatâque successoribus tradant.

Quod reliquum est, tu cum
bono

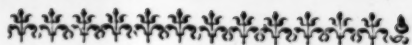
de
ut
m
er
a
-
n
-
a
-
de
bono Deo spartam quam nactus
es pergas exornare, quæ nunc in
manibus habes varia, plurâque in
animo, bono publico emittere fe-
stina: voce calamôque studiosam
• juventutem, populûmque magnæ
illius & pretiosæ (si quæ alia in
tota gente) congregationis in so-
lidam notitiam ac sincerum amo-
rem filii Dei adducere, addu-
ctosque promovere, & contra
præsentes Diaboli laqueos ac novo-
veteres maligni spiritus metho-
deas munire per se vera: Quodq;
meorum ad te multoties horta-
mentorum, caput & pes, primum
& ultimum fuit, desideratissi-
mus ille tuus de casibus Consci-
entia Tractatus, tandem aliquando
prodeat

*prodeat in lucem. In his patris ne-
gotiis diu occupatus inveniaris, &
in Domini requiem ac gaudia tan-
dem (licet quam fieri potest serò)
transmittaris exopto.*

Tuus in Christo Frater,

*Glasgwa. 4 Cal.
Sextilis. 1653,*

R. Bailie.

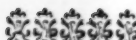
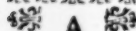

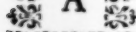
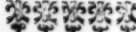

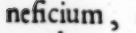
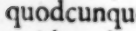
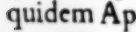

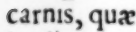
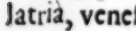

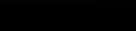
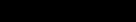

CATECHESIS ELENCTICA.

CAP. I.

Contra Scepticos qui nullum animabus ab ullis erroribus esse periculum affirmant, & quidlibet credendi aut non credendi licentiam sibi securè assumunt.

Quæstio I

 N quidem meri errores mentis trahunt animas ad inferna non minus quàm adulterium, cædes, idololatria, venefici-
 A nefici-

2 *Catechesis Elenctica.*

et his similia ; quæ et prædico vobis, sicut etiam prædixi, qui talia agunt regni Dei non fore hæredes.] Sic etiam 2 *Pet.* 2. 1. [Fuerunt autem pseudoprophetæ in populo, ut etiam inter vos erunt falsi doctores ; qui subintroducunt hæreses exitiales, accersentes sibi celerem perniciem, & multi sequentur eorum exitia, propter quos via veritatis blasphemabitur.] Etiam Apostolus *Judas*, v. 13. [Stellæ erraticæ, quibus caligo tenebrarum in æternum servata est.

Quæst. 2.

An pœna æternæ condemnationis non tantum autoribus errorum, sed etiam favitoribus, & omnibus sequacibus imminet? *Resp.* Hæc est Christi sententia, *Matth.* 15. 14. [Omittite illos, duces sunt cæci cæcorum ; quod si cæcus cæcum per-

viam

Catechesis Elenctica. 3

viam duxerit, ambo in foveam cadent.]

Quaest. 3

An evitanda est omnis familiaritas cum fautoribus errorum ?

Resp. Sic censet Spiritus sanctus, 2. *Joan.* 10. [Si quis venit ad vos, et hanc doctrinam non affert, nolite eum recipere in domum, nec ave ei dixeritis : qui enim dicit illi Ave, communicat operibus ejus malig- nis.] Sic etiam *Paulus* ad *Rom.* 16. 17. [Precor vos fratres, ut observe- tis diffidiorum et offendiculorum autores, contra doctrinam quam vos didicistis, & declinetis ab iis.] I- tem 2 ad *Tim.* 2. 17. [Sermo eorum depascit ut gangraena; ex quibus est *Hymeneus* & *Philetus*, qui circa ve- ritatem aberrarunt, & subver- terunt quorundam fidem.]

Qu.

Quaest. 4.

An nostris huius temporibus magis est periculum à spiritibus deceptoribus, quam ullo saeculo priori?

Resp. Sic docet *Paulus* 1 *Tim* 4. 1. [Spiritus diserte dicit quòd temporibus posteris apostasiam facient aliqui à fide, attendentes spiritibus deceptoribus & doctrinis daemoniorum.]

CAP. II.

Contra Antiscripturistas qui in controversiis fidei nolunt scripturam Iudicem.

Quaest. 1.

AN in omni quaestione & dubio de Religione determinatio petenda est ex sacra Scriptura? *Resp.* Ità docet *Christus* *Joan.* 5. v. 39. [Scrutamini scripturas.] & *Isa.* 8. v. 20.

Catechesis Elenctica. 5

v. 20. [legem & testimonium consulunto; quòd si non dixerint secundum verbum hoc, in ipsis nulla est lux.]

Quaest. 2.

An qui rejiciunt Scripturam, ullo alio testimonio possunt convinci?

Resp. Negat hoc Christus *Luc.* 16. v. 31. [si *Mosem* & Prophetas non audiunt, etsi quispiam ex mortuis resurrexerit non credent.]

Quaest. 3.

An credendum toti Scripturae ut verissimo Dei verbo? *Resp.* Ità *Paulus*, 2 *Tim.* 3. v. 6. [Tota scriptura est divinitus inspirata.] Item. 1. ad *Thess.* 2. v. 13. [Accepistis verbum non ut sermonem hominum, sed (ut verè est) ut sermonem Dei.]

Quaest. 4.

6 Catechesis Elenctica.

Quæst. 4.

An persuadentur fideles de veritate Scripturæ per internam ipsius Scripturæ lucem, eorum mentibus opera Spiritus Sancti communicata? *Resp.* Sic Sapiens *Prov.* 6. 23. [præceptum est lucerna, & doctrina lux] etiam Christus *Ioan.* 16. 13. Spiritus ille veritatis erit vobis dux viæ in omnem veritatem.]

CAP. III.

Contra Atheos, qui Deum ejusve providentiam negant: item Anthropomorphitas, Socinianos, Molinistas, Archerianos, Vorstianos, & alios, qui divina attributa negant.

Quæstio prima.

AN infania est hominis insigniter stulti negare Deum vel in ipso corde?

corde? *Resp.* Ita Psal. 14. 1. [Dicit stultus in suo corde non esse Deum.]

Quest. 2.

An omnis homo luce naturæ & operibus creationis convinci potest esse Deum? *Resp.* ita Apost. ad Rom. 1. 20. [Dei invisibilia à condito mundo ex iis quæ fecit mente perpensâ pervidentur, æterna scilicet ejus potentia & divinitas, adeo ut sint inexcusabiles.]

Quest. 3.

An aliquid crassum vel corporeum de Deo debet cogitari? *Resp.* Negat hoc Christus Joan. 4. v. 24. [Deus est Spiritus] & Luc. 24. 39. [Spiritus nec carnem nec ossa habet.]

Quest. 4.

An Deus naturæ tam absolutè simplicis est, ut quicquid in Deo est, Deus sit? *Resp.* Hoc affirmat Moyses
Deus,

8 *Catechesis Elenctica.*

Deus, *Exod.* 3. 14. [Ego sum qui sum.] *Quaest.* 5.

An ulla est in Deo Mutabilitas ?

Resp. Negat hoc *Malachias*, 3. 6. [Ego *Jehova*, non mutor.] Etiam *Jacobus* 1. v. 17. [Apud quem non est mutatio, nec mutationis umbra.]

Quaest. 6.

An Deus tam sanctae naturae est ut nequeat ullius peccati esse vel autor vel fautor ? *Resp.* Sic habemus *Psal.* 5. 5. [Non Deus volens iniquitatem tuas, odisti omnes qui operantur iniquitatem.] Et *Habac.* 1. v. 13. [Purior es oculis quam ut aspicias malum, & intueri iniquitatem non potes.]

Quaest. 7.

Estne Deus ita infinitus & ubique ut repleat omnia, nec tamen capiatur a quoquam ? *Resp.* Ita Deus ipse *Jer.* 23. 24. [Annon coelos & terram

terram ego impleo?] Et *1 Reg.* 8.
v. 27. [Ecce cœli ipsi & cœli cœ-
lorum non capiunt te.]

Quæst. 8.

An omnipotenti Deo quicquam
est impossibile vel etiam difficile
factu? *Resp.* Negat hoc *Jeremias*
32. 17. [Ecce, tu fecisti cœlum &
terram virtute tuâ maximâ, non
potest tibi esse difficilis res ulla.]

Quæst. 9.

An Deus per suam omnipoten-
tiam potest facere quidquam mali
aut quod est impotentia? *Resp.*
Negat hoc Apostolus, *2 Tim.* 2.
13. [Ille manet fidus, & negare se-
ipsum non potest] Item ad *Heb.* 6.
18. [Deus non potest mentiri.]

Quæst. 10.

An futura etiam maximè contin-
gentia certissimè à Deo præviden-
tur? *Resp.* Sic habet *Psal.* 139.
B 2. & 4.

10 *Catechesis Elenctica.*

2. & 4. [Intelligis cogitationem meam è longinquo, cum nondum est sermo in lingua mea, nosti ipsum totum.]

Quæst 11.

An Deus suâ omniscientiâ novit omnia futura ab æterno? *Resp.* Sic legimus *Act.* 15. 18. [Nota sunt Deo ab omni ævo omnia opera sua.]

Quæst. 12.

An Dei providentia versatur circa minutissima? *Resp.* Hæc est Christi sententia, *Matth.* 10. v. 29. & 30. [Nonne duo passeruli vaneunt affario? & unus ex iis non cadet in terram sine Patre vestro; vestri verò etiam capilli capitis omnes numerati sunt.]

CAP. 4.

Contra gentes divina natura unitatem negantes, & Iudaos, Machumetanos, Antitritarios, Sabelianos, Arianos, Socinianos, Nestorianos, Macedonianos, & alios, qui divinarum personarum trinitatem, & Christi aut Spiritus sancti veram divinitatem, Christi etiam veram humanitatem & personalem unionem, aut Spiritus sancti aeternam à Filio processionem oppugnant.

Quaest. 1.

An plures sunt Dii quàm unus? Resp. Negat hoc Deus, Isa. 44. 6. [Sic dicit Jehova, ego sum primus, & ego sum ultimus, & prater me nullus est Deus.] Idem legimus Marc. 12. 29. 32. [Unus est

est Deus, nec est alius præter Deum.]

Quæst. 2.

An omnes dii gentium dæmonia & idola fuerunt? *Resp.* Sic habemus, *Psal. 96. v. 5.* [Omnes dii gentium dæmonia, *Jehova* autem fecit coelos.]

Quæst. 3.

An in una essentia divina sunt tres personæ? *Resp.* Ità *Joan. 1. Ep. 5. v. 7.* [Tres sunt qui testificantur in Cœlo, Pater, Sermo, & Spiritus sanctus, & hi tres sunt unum.]

Quæst. 4.

An Christus est verus Deus? *Resp.* Ita *Paulus* ad *Rom. 9. v. 5.* [Christus est super omnia Deus benedictus in sæcula.]

Quæst. 5.

An Christus est Deus æternus qui creavit mundum? *Resp.* Sic egimus *Joan. 1. 1.* [In principio erat

erat Sermo, eratque ille Sermo Deus, omnia per hunc facta sunt, & absque eo factum est nihil quod factum est.]

Quaest. 6.

An Christus Deo patri omninò est æqualis? *Resp.* Sic *Paulus* ad *Philip.* 2. v. 6. [Jesus Christus cum esset in forma Dei non duxit rapinam parem esse cum Deo.]

Quaest. 7.

An Christus factus est verissimus homo? *Resp.* Sic docet *Joan.* 1. 14. [Et Sermo factus est caro & commoratus est inter nos.] Etiam *Paulus* ad *Galat.* 4. 4. [Postquam venit plenum tempus, emisit Deus filium suum factum ex muliere.]

Quaest. 8.

An divina & humana natura Christi unitæ sunt in unam personam

nam ità ut deitas inhabitet carnem,
 & Christus sit homo subsistens in
 secunda persona trinitatis? *Resp.*
 Hoc habemus in superiore respon-
 so; idemque in epistola ad *Coloss.*
 2. 9. [in Christo inhabitat omnis
 plenitudo deitatis corporalitèr] Et
Matth. 1. 23. [Ecce virgo pariet
 filium, & vocabis nomen ejus *Em-
 manuel*, quod est, si interpreteris,
 Deus nobiscum.]

Quæst. 9.

An non obstante hâc unione,
 Christi humanitas in omni propri-
 etate humana, nostræ humanitati
 similis remansit? *Resp.* Sic docet
 autor ad *Heb.* 2. 16, 17. [Christus
 assumpsit semen *Abrahami*, undè
 debuit per omnia fratribus similis
 fieri.]

Quæst. 10.

An unio personalis efficit ut
 Christi

Christi corpus sit ubique & mutetur in Spiritum aut Deum? *Resp.* Negat hoc Christus, *Luc. 24. 39.* [Contrectate me, nam Spiritus carnem & ossa non habet, sicuti me videtis habere.] Etiam Angeli, *Mat. 28. 6.* [Jesus non est hic, resurrexit enim prout dixit, videte locum ubi jacebat Dominus.]

Quest. 11.

An Spiritus sanctus est verus Deus? *Resp.* Ita habemus, *Act. 5.* ubi mentiri in Spiritum sanctum, est mentiri Deo, versu 3. [Cur implevit Satanias cor tuum, ut mentireris in Spiritum sanctum?] & v. 4. [Non es mentitus hominibus, sed Deo.]

Quest. 12.

An Spiritus sanctus est alia persona à Patre & Filio? *Resp.* Sic docet Christus *Joan. 14. 16.* [Ego rogabo.]

16 *Catechesis Elenctia.*

rogabo Patrem & alium paracletum dabit vobis ut maneat vobiscum in æternum.

Quæst. 13.

An Spiritus sanctus procedit tam à Filio quàm à Patre? *Resp.* Sic habemus *Joan.* 15. 26. [Cum venerit advocatus ille qui à Patre procedit.] Et 16. v. 14, 15. [Ille glorificabit me quia de meo accipiet, & omnia quæcunque habet mea sunt, propterea dixi vobis, quia de meo accipiet. Et ad *Galat.* 4. v. 6. [Emisit Deus spiritum Filii in corda vestra.]

CHAP. V.

CAP. V.

Contra Independentes & Brownistas, qui Ecclesia visibilis constitutionem & gubernationem oppugnant.

Questio prima.

AN omnis Ecclesia visibilis novi Testamenti semper congregata fuit in uno loco, & in una æde privata omnia sua sacra per egit? *Resp.* Falsum hoc est de Ecclesia Hierosolymitana, quæ *Act. 2. v. 41.* [uno die habuit sibi addita animarum ter mille.] Et alio die *Act. 4. v. 4.* [Quinque millia virorum] Etiam postea *cap. 6. v. 7.* [Valdè multiplicabatur numerus discipulorum Hierosolymis.] Natura & experientia docet, impossibile esse ut tot millibus in una æde privata, rite ordi-

18 *Catechesis Elenctica.*

ne & ad ædificationem, Sacramenta & disciplina administrentur. Quin & 2. 46. Legimus expressè [Frangebant panem domatim] hoc est, participabant cœnam Domini in diversis domibus.

Quæst. 2.

An Ecclesia Hierosolymitana tot habuit laborantes in verbo, ut eorum opera necessariò requisiverit congregationes plures? *Resp.* Ita *Actorum* 6. 2. Ubi duodecem Apostolos ei gregi pascendo vacantes legimus. Et præter eos *Act.* 11. 27. Alii fuerunt Hierosolymis Prophetæ. Et cap. 15. Alii cum Apostolis conjunguntur Presbyteri; quorum omnium sedula opera uni congregationi non tantum fuisset superflua sed etiam impensa impossibilis.

Quæst. 3.

Quest. 3.

An omnes Hierosolymis congregationes subjectæ erant uni Presbyterio? *Resp.* Hoc apparet *Act.* 8. 1. Ubi Ecclesia ea dicitur tantum una: orta est persecutio adversus Ecclesiam quæ erat Hierosolymis, ejus quoque Presbyteri convenire solebant in unam domum. 21. 18. [Introiiit Paulus ad Jacobum, & omnes Presbyteri adfuere.]

Quest. 4.

An in Ecclesia Corinthiaca plures erant etiam congregationes uni Presbyterio subjectæ? *Res.* Pluralitas congregationum Corinthi apparet. 1. Cor. 14. 34. [Mulieres in Ecclesiis taceant.] Unio autem earum congregationum in una Ecclesia & uno Presbyterio legitur ibidem. *Cap.* 1. 2. [Paulus Ecclesiæ quæ est Corinthi.] Et 5. 4. [Vobis]

20. *Catechesis Elenctica.*

[Vobis congregatis in nomine Domini tradatur ejusmodi Satanæ.]

Quæstio 5.

An Synodus plurium ecclesiarum in novo testamento fundamentum habet? *Resp.* Sic habemus *Act.* 15. 28. ubi de conventu ex ecclesia Hierosolymitana, Antiochena, et aliis dicitur [placuit Spiritui sancto et nobis]

Quæstio 6.

An Synodi hoc exemplo convocatæ præter auctoritatem consilii, etiam potestatem habent à Deo mandandi et imponendi sua legitima decreta? *Resp.* Sic aiunt omnes apostoli *Act.* 15. 28. [Placuit ut vobis non imponatur onus præter hæc necessaria.] Et cap. 26. 4. [Docebant eos custodire dogmata quæ decreta erant ab apostolis et senioribus qui erant Hierosolymis.]

Quæstio 7.

Questio 7.

An licitum est congregare Synodos non tantum Provinciales, et nationales, sed etiam generales, & œcumenicas ex omnibus per totum mundum Ecclesiis? *Resp.* Sic docent istæ Scripturæ quæ faciunt omnes Ecclesias in mundo unam Ecclesiam visibilem et organicam, cujus ædificationi inserviunt omnes in mundo ministri, et omnia ipsorum dona. 1 ad *Cor.* 12, 20, 24, 28. [Multa sunt membra, unum autem corpus: Deus contemperavit corpus ut non sit schisma in corpore: et alios quidem constituit Deus in Ecclesia, primū apostolos, deindè prophetas, tertio doctores.] Et *Matth.* 18. 17. [Si neglexerit eos audire, dic Ecclesiæ.] Christi regulâ, debita proportionē, necessario exten-

extendenda est ad Ecclesiam omnem visibilem non minus maiorem & maximam, quam minorem & minimam quæ perfecta est.

Quest. 8.

An Ecclesiæ hæ & Synodi maiores potestatem habent censurarum & excommunicationis? *Resp.* Sic vult Christus, *Matth.* 18. v. 17. [Si Ecclesiam audire neglexerit, sit tibi ut Ethnicus & publicanus.]

Quest. 9.

An Deus approbat independenciam, ita ut nulla congregatio particularis, nec ullius congregationis membrum possit ullâ censurâ ecclesiasticâ notari ab omnibus in mundo Ecclesiis, & earum Synodis maximis optimisque, licet in teterimis hæresibus & foedissimis quibusque sceleribus volutarent, saneque

naque omnia sua membra vicinosque inficerent suo veneno, vel summâ tyrannide opprimerent? *Resp.* Periculosissima hæc ataxia Deo valdè displicet: qui in 1. ad Cor. 14. 40. mandavit ut in Ecclesia [Omnia decenter & ordine fiant.] Et versu 33. de se testatur, [Quòd sit Deus non tumultus, sed pacis in omnibus Ecclesiis sanctorum.] Scripturas supra citatas non hic repetimus, in quibus Synodorum & classium autoritas & jurisdictio divina manifestè fundatur.

Quest. 10.

An gubernatio Ecclesiæ & potestas censurarum est in toto populo? *Resp.* Negatur hoc Epist. ad Heb. 13. 17. Ubi populus Jure divino subjicitur gubernantium regimini [ut iis qui rationem reddituri

24 *Catechesis Elenctica.*

redditori sint.] Et 2. ad Cor. 2. 6. Ubi Excommunicatio fieri dicitur à pluribus, non ab omnibus. [Sufficit illi objurgatio hæc quæ fit à pluribus.]

Quæstio 11.

An absque legitima vocatione licet cuiquam invadere ulla partes sacri ministerii? *Resp.* Epistola ad Hebræos non concedit hoc cuiquam, non *Aaroni*, non ipsi Christo. Cap. 5. 4. [Non sibi ipsi quisquam sumit hunc honorem, sed qui vocatur à Deo, sicut *Aaron*: Ita et Christus non sibi ipse præbuit hunc honorem ut fieret Pontifex.] Et *Juda* 11. Usurpatio hæc nigerrimâ notâ transfigitur. [Væ ipsis, nam contradictione *Cora* perierunt.]

Quæst. 12.

An quibuscvis ex populo licitum est

Catechesis Elenctica. 25

est publicè prædicare verbum?
Resp. Negat hoc *Paulus* ad *Rom.*
10.15. [Quomodo prædicabunt
nisi mittantur?]

Quest. 13.

An nullus admitti debet in
membrum Ecclesiæ, qui non de-
monstrat se esse regeneratum et ve-
râ sanctitate præditum? *Resp.* A-
postoli, Prophetæ, et ipse Christus,
cum multis vixerunt ut Ecclesiæ
membris, quos ignorantia, errorum,
et graviû criminû reos arguebant.
Matth. 24.23. [Qui intingit mecum
manum in patina, is me prodet.]
1 ad *Cor.* 3.3. [Cum inter vos sint
invidia, contentio, et dissidia; non-
ne carnales estis, et secundum ho-
minem ambulatis?] *Isai.* 1.3. [ag-
noscit bos possessorem suum, et a-
gnus præsepe Domini sui, sed *Israel*
non.

26 *Catechesis Elenctica.*

non agnoscit, & populus meus non animadvertit; à planta pedis usque ad caput non est in corpore isto integritas.] *Micha.* 7. 1. 4. [Hei mihi quia factus sum sicut qui colligit in autumnno racemos vindemiæ, non est botrus ad comedendum, qui optimus in iis est quasi palinurus, & qui re-ctus quasi spina de sepe.]

Quæst. 14.

An ignorantes & impii Ecclesiâ ejiciendi priusquam privatim & publicè conveniantur & vocentur seriò ad poenitentiam; & verò si audiant monentes, an possunt ejici? *Resp.* Regula Christi hoc prohibet, *Matth.* 18. 17. [Si neglexerit eos audire, sit tibi ut Ethnicus & publicanus.]

Quæst. 15.

An ab Ecclesia vera licet instituere

tuere separationem, & congregationem ex congregatione colligere, quasi puram ex impura? *Resp.* Hæc schismaticorum praxis est, *Jud.* 19. [Ii sunt qui segregant semetipsos, animales, spiritum non habentes.] *Ad Heb.* 10. 25. [Observemus alii alios, ut non deferamus congregationem nostri mutuam, sicut mos est quibusdam.] Et *Isa.* 65. 5. [Appropinqua ad tuos, ne attingito me, quia sanctior sum te, isti fumus est accensus in naso meo, ignis ardens toto die.]

CAP. VI.

*Contra Chiliaſtas qui regnum Chriſti
in terris, totis mille annis ante ulti-
timam reſurrectionem expectant.*

Quæſt. 1.

AN mille annis ante diem judi-
cii deſcendet Chriſtus ad ter-
ram, et iterum aſcendet ad cœlum,
ut tertio redeat ad judicandum vi-
vos et mortuos? *Reſp.* Orthodoxi
ſemper crediderunt poſt primum
Chriſti in carnem adventum, tan-
tum ſecundum ejus reditum in ter-
ram, idque ad judicandum vivos
et mortuos, æternamque ſalu-
tem omnium fidelium: tertium ad-
ventum ignorarunt. De hac re ſic
Angeli, *Act.* 3. 21. [Oportet ut cœ-
li capiant Jeſum uſque ad tempora
reſtitutionis omnium, de quibus lo-
quutus eſt Deus à ſeculo per os om-
nium

nium Prophetarum] Et Epist. ad *Heb.* 9.27. [Sicut statutum est hominibus semel mori, et postea iudicium, ita Christus semel oblatus est, ut tolleret peccata multorum, et secundo absque peccato comparebit iis qui ipsum expectant ad salutem,]

Quaest. 2.

An in secundo aduentu Domini omnes sancti resurgent simul et rapiuntur in aera, in occursum Domini, ut cum Domino in perpetuum, non pauci ad tempus, remaneant. *Resp.* Sic Apostolus 1 *Thes.* 4.16. [Ipse Dominus cum voce Archangeli et tuba Dei descendet de coelo, et mortui in Christo resurgent primi, deinde nos qui vivimus rapiemur cum illis in nubibus obviam Christo in aera, et sic semper cum Domino erimus.

Quaest. 3.

30 *Catechesis Elenctica.*

Quest. 3.

An Christus in adventu secundo admirandus erit in gloria omnium electorum, & poena omnium reproborum? *Resp.* Sic docet Apostolus, *1 Thess. 1. 7, 8, 9.* [In revelatione Domini Jesu de caelo infligens ultionem iis qui Deum nesciunt, qui poenam pendent æterni exitii, cum venerit ut glorificetur in sanctis suis, & admirandus fiat in omnibus credentibus.

Quest. 4.

An animæ martyrum magno suo cum damno relinquent gloriam coeli, & totis mille annis in terrestri ac corporeo statu utlibet voluptuoso versabuntur? *Resp.* Contrarium discimus, *Apoc. 6. 9.* Ubi martyrum consolatio ponitur in coelesti quiete & gloria, non terrestri,

restri, eaque continua ad mundi finem, post finitas scilicet omnium futurorum martyrum passiones. [Vidi sub altari animas eorum qui mactati sunt ob verbum Dei, quorū singulis datæ sunt stolæ albæ, et dictum est iis ut requiescerent paululum temporis usque quo completerentur etiam conservi eorum qui occidendi sunt, sicut et ipsi.]

Questio 3:

An Christi ecclesia in terris unquam libera erit à cruce, ab hypocritis, et à peccato, ita ut ei non opus futurum sit verbo et Sacramentis, & Christi intercessione apud Deum? *Resp.* Ista negat Spiritus sanctus. *Matth.* 13. 25. [Venit inimicus et serit zizania inter triticum, dixitque Dominus, finite utraque simul crescere usque ad messem] Et *1 Joann.* 1. 8. [Si dixerimus nos peccatum

32 Catechesis Elenctica.

peccatum non habere, nos ipsos fallimus, et veritas in nobis non est] Et ibidem 2. 1. [Si quis peccavit ad vocatum habemus apud Patrem, Jesum Christum justum] *Act.* 14. 22. [Oportet nos per multas afflictiones ingredi in regnum.] Et 1. ad *Cor.* 11. 26. [Quotiescunque ederitis panem hunc, et poculum hoc biberitis, mortem Domini annuntiatis donec veneritis.]

Quaestio 6.

An regnum Christi est terrenum? *Resp.* Hoc negat Christus. *Joan.* 18. 26. [Regnum meum non est ex hoc mundo, nam si regnum meum esset ex hoc mundo ministri mei pugnarent ne traderer Judæis.]

Quaestio 7.

An conversi Judæi reparabunt Hierosolyma, et terrenâ gloriâ florebunt, sicut docent millenarii?
Resp.

Resp. Negat hoc *Ezekiel* 16. 56.
[Si sorores tuæ, *Sodoma* et filia e-
jus revertentur ad pristinum sta-
tum suum, et *Samarita* ac filia ejus
revertentur ad pristinum statum su-
um, tu quoque et filia tuæ reverte-
mini ad pristinum statum vestrum.]
Item *Amos* 5. 2. [domus *Israel* ceci-
dit et non adjiciet ut resurgat.] Et *I-*
saias 24. 19, 20, [Conteretur terra
et corruet, et non adjiciet ut resur-
gat.]

Quæst. 8.

An fatuæ præsumptionis est de-
terminare tempus adventus Domini
ad judicium? *Resp.* Sic docet
Christus, *Marc* 13. 32. [De die
illo et hora nemo scit, ne Angeli
qui sint in coelo, neque ipse Filius,
sed Pater.]

CAP. VII.

Contra Anabaptistas qui omnem infantium & omnem per consperſionem baptiſmum, volunt eſſe irriſum.

Quæſt. 1.

AN infantes in veteri teſtamento juſ habebant in ſœdere gratiæ non minus quam parentes? *Reſp.* Sic affirmat Deus *Abrahamæ*, Gen. 17.7, 12. [Stabilio ſœdus meum inter me et te ac ſemen tuum poſt te, ut ſœdus ſit perpetuum, me eſſe tibi Deum et ſemini tuo poſt te: natus autem dies octo omnis mas circumcidetur, ſic erit ſœdus meum in carne veſtra in ſœdus perpetuum.]

Quæſt. 2.

An infantes omnium gentilium qui adjungebant ſe Eccleſiæ in veteri

Catachesis Elenctica. 35

teri testamento habebant idem jus ad foedus gratiae ejusq; sacramentum quod ipsorum parentes fideles?

Resp. Asserit hoc Dominus loco prædicto. [Natus domi et emptus pecuniâ de quibuscunque alienigenis qui non erit ex semine tuo omnino circumcidatur.] Et *Exod.* 12. 49. [Lex eadem est indiginæ et peregrino qui habitat inter vos.]

Quest. 3.

An fidelium infantes, seu Judæorum seu Gentilium, amiserunt sub novo Testamento jus ullum ad foedus gratiae quod habebant sub veteri; ita ut foedus gratiae parcius et restrictius nunc administretur sub Christo quam olim sub lege? *Resp.* Negatur hoc *Epist.* ad *Heb* 8. 6. [At nunc noster Pontifex eo præstantius sortitus est ministerium, quanto etiam præstantioris pacti mediator

36 *Catechesis Elenctica.*

factus est quod præstantioribus promissis sancitum est.]

Quæst. 4.

An infantes fidelium habendi sunt tam vacui sanctitate, tam alieni à benedictionibus Christi et regno cœlorum quam infantes Turcarum et Paganorum? *Resp.* Horrenda hæc crudelitas contradicit Apostolo 1 ad *Cor.* 7. 19. [alioqui liberi vestri impuri essent, nunc autē sancti sunt.] Item Christo *Marci* 14. 16. [Dixit Jesus, finite pueros venire ad me, et ne prohibite eos, talium enim est regnum Dei, et cum accepisset eos in ulnas, impositis in eos manibus, benedixit iis.]

Quæst. 5.

Cum omnes promissiones novi foederis baptismo obsignatæ spectent ad infantes fidelium, an externum aquæ sacramentum eis denegari

gari debet? *Resp.* Hoc est contra regulam Spiritus sancti *Act.* 10. 47. [Num quisquam prohibere potest quo minus baptizentur isti qui Spiritum sanctum acceperunt sicut et nos?]

Quæst. 6.

An Baptismus in novo Testamento est Sacramentum solennis initiationis in foedere gratiæ, eodem modo quo circumcisio in veteri?
Resp. Sic docet apostolus ad *Coloss.* 2. 11, 12. [In quo circumcisi estis circumcissione quæ fit sine manibus, corpore peccati exuto per circumcissionem Christi, et sepulti estis per baptismum, per quem etiam resurrexistis cum eo.]

Quæst. 7.

An tam infantes quam adulti baptizati à *Mose* in mari et in nube?
Resp. Sic docet apostolus I ad *Cor.*

38 *Catechesis Elenctica.*

11.1,2. [Patres nostri omnes baptizati sunt sub nube, et omnes per mare transierunt, et omnes per *Mosen* baptizati sunt in mari et in nube.]

Quest. 8.

An totæ domus fidelium baptizatae sunt ab apostolis absque ulla exceptione infantium? *Resp.* Ita legimus *Act. 16. 15.* [Cum baptizata esset ipse et tota domus ejus.] Etiam versu 13. [Et baptizatus est ipse et omnes in domo illius.] Et 1 ad *Cor. 1. 16.* [Baptizavi etiam *Stephana* familiam.]

Quest. 9.

An in privilegiis ecclesiæ, imprimis in sacramento baptismi, vel signo, vel signato, aliqua differentia ponenda est inter homines ratione externarum qualitarum; ita ut ab adulto infans, mas à fæmina, liber à servo, privatus à magistratu, pauper à divite.

vite differat? *Resp.* Negat hoc apostolus ad *Galat* 3. 27. [Nam quicumque in Christum baptizati fuistis, Christo fuistis induti, non est *Judeus*, neque *Græcus*, non est servus, neque liber, non est masculus ac fœmina, omnes enim vos unus estis in Christo, quod si vos estis Christi, nempe semen *Abrahamis* estis, et secundum promissionem hæredes.]

Quæst. 10.

Cur arcentur infantes à sacra cœna? *Resp.* Expressâ apostoli regulâ 1 ad *Cor.* 11. 28. [Probet homo seipsum, et tunc comedat de pane hoc.] Eos excludit: qui per ætatem seipsos probare non possint, nec mortem Domini commemorare.

Quæst. 11.

An in omni baptizando requiratur actualis fides? *Resp.* Non magis quam locis fuderioribus in circumcidendo octavo die, aut quam in infantibus benedictis à Christo, & multis qui à cunis ad regnum coelorum transferuntur, qui nullius actualis Dei cognitionis per ætatem absque miraculo capaces sunt.

Quæst. 12.

An vox baptizare semper in novo Testamento significat immergere, et nunquam aspergere vel affundere? *Resp.* Contrarium apparet ex *Marci* 7.4. [A foro venientes nisi baptizentur non edunt et tenent baptismata lectorum.] Homines et eorum lecti facile potuerunt aspergi, sed non immergi quotidie sæpius.]

Quæst. 13.

Quaest. 13.

An ritus et res significata per baptismi ritum exprimitur à Spiritu sancto per eam abluionem quæ fit per asperisionem? *Resp.* Sic legimus ad *Heb.* 10. 22. [Accedamus conspersi corda à conscientia mala, et abluti corpus aquâ purâ.]

Quaest. 14.

An in omni baptismo novi Testamenti baptizans nudus baptizatum nudum immergebat totum in fluvium? *Resp.* Contrarium apparet *Act.* 2. 40. [Qui receperunt sermonem, baptizati sunt, et additæ sunt Ecclesiæ eo die animæ circiter ter mille.] Ut in plateis Hierosolymorum tot uno die a duodecim apostolis tot immergerentur aquæ ubi nullus erat fluvius, omnino erat impossibile, omittimus magnum dedecus et periculum pudicitiae, sanitatis, ac vitæ. C 5 CAP.

CAP. VIII.

Contra quinque articulos remonstrantium de predestinatione, redemptione, gratia, libero arbitrio, et perseverantia, quos omnes multi Sectariorum, imprimis Anabaptistarum, mordicus tuerentur.

Quest. 1.

AN sola Dei gratia est causa cur Deus electos prædestinaverit ad salutem? *Resp.* Ita *Paulus* ad *Ephes. 1. 4.* [Qui prædestinavit nos in adoptionem filiorum per *Jesus Christum* pro beneplacito voluntatis suæ.]

Quest. 2.

An vel fides, vel opera, vel quicquam boni in homine à Deo prævisum fuit electionis causa, aut ulla antec-

antecedens conditio? *Resp.* Negat hoc apostolus ad *Rom.* 9. 16. [Nam *Mosi* Deus dicit, miserebor cujus misertus fuero, et gratiam dabo cui gratosus ero, igitur non est volentis, neque currentis, sed misere-
rentis Dei.]

Quaest. 3.

An fides, et sanctitas, et omne quod Deus videt in homine bonū, est posterius electione, et electionis effectum? *Resp.* Sic docet apostolus ad *Ephes.* 1. 4. [Elegit nos ut simus sancti et inculpati in conspectu ejus.] *Act.* 13. 48. [Crediderunt quotquot erant ordinati ad vitam æternam.] ad *Ephes.* 2. 8. [Gratiā estis servati per fidem, et hoc non ex vobis, sed Dei donum est; non ex operibus, ne quis gloriatur.] Et *Heb.* 12. 12. [Jesus fidei author et consumma-

44. *Catechesis Elenctica.*

tor.] celebratur.

Quaest. 4.

An decretum de salute electorum est æternum et ita immutabile ut impossibile sit quemquam electorum perire? *Resp.* Sic docent *Christus* et apostoli ad *Eph.* 1. 4. [Elegit nos in ipso ante jactum mundi fundamentum.] Et *Matth.* 24. 24. [Edent miracula ita ut seducant, si esset possibile, etiam electos.]

Quaest. 5.

Estne liberum Deo præterire quem vult, et præteritos relinquere in suis peccatis, et ob ea peccata damnare in æternum? *Resp.* Ita apost. ad *Rom.* 9. 21. [An non potestatem habet figulus in lutum, ut ex eadem massa faciat aliud vas ad decus, aliud ad dedecus?]]

Quaest. 6.

An omnes reprobi, in quorum
damna-

damnatione demonstrat Deus gloriam justitiæ et potentiae suæ, tales sunt, qui suis peccatis mereantur miseriam, et seipsos adaptant inferno, ita ut erga ipsos Deus multam lenitatem et patientiam exercent?

Resp. Sic apostolus ad *Rom. 9. 22.* [Deus volens ostendere iram, et notam facere potentiam suam, per tulit in multâ patientiâ vasa iræ aptata in interitum.]

Quæst. 7.

An prima quæ in hominum massa discretio fit, sit à Deo misericordiam exercente in quem vult, et eandem cui vult negante? *Resp.*

Sic docet *Paulus* ad *Rom. 9. 18.*

[Itaque cujus vult miseretur, quem autem vult indurat.] Et I ad *Cor. 4.*

7. [Quis te ab aliis discernit? quid habes quod non accepisti? si autem accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis?]

Quæst. 8.

Quæst. 8.

An Christus pro omnibus et singulis, tam electis quam reprobis, tam salvandis quam damnandis, et loco totius generis humani absque ulla ullius exceptione vitam in cruce obtulit, et hoc sacrificio propitiatorio Deum omnibus reconciliavit, et Dei gratiam omnibus impetravit applicandam aut rejiciendam pro libero cujusque arbitrio? *Resp.* Hoc negat Christus *Joan. 17. 9.* Ubi ad crucem iturus, affirmat orare se non pro toto mundo, sed pro iis solis quos Pater elegit ex mundo, et ut suos ipsi redimendos tradidit. [Ego pro iis oro, non pro mundo oro, sed pro iis quos dedisti mihi, quia tui sunt.] Idem habemus ad *Ephes. 5. 23.* Ubi Christus dicitur Salvator Ecclesiæ quam dilexit, et cujus erat caput, et tradidisse se
pro

pro Ecclesia, ut eam sanctificaret et salvaret. [Christus caput est Ecclesiae et salvator corporis, Christus dilexit Ecclesiam suam, et seipsum tradidit pro ea, ut eam sanctificaret et sifteret eam sibi gloriosam, non habentem maculam aut rugam.]

Quest. 9.

An Christus posuit animam pro reprobis aut talibus quos nunquam dilexit ut suas oves, ut suos amicos; quorum peccata non portavit ut ipsis ejus justitia imputaretur? *Resp.* Negat hoc Dominus *Joan.* 10. 14. [Ego sum pastor ille bonus qui agnosco oves meas, & pono animam pro ovibus.] Item 15. 13. [Majorem hanc dilectionem nemo habet ut animam quis ponat pro amicis.] Item *Paulus* 2 *Cor.* 5. 21. [Eum qui non novit peccatum, propter nos pecca-

48 Catechesis Elenctica.

peccatum fecit, ut nos efficeremur
justitia Dei in ipso.]

Quaest. 10.

An mors Christi fuit pretium
sufficiens pro totius mundi pecca-
tis, & pro multis ex omni hominum
genere redimendis verè intentum,
omnibusque indiscriminatim pec-
catoribus offerendum debet
prædicari. *Resp.* Infinitus valor,
sufficientia, et pretium satisfactio-
nis Christi ex eo apparet, quod re-
dempta dicatur Ecclesia sanguine
Dei *Act. 20. 28.* [Ecclesia Dei
quam suo illo proprio sanguine ac-
quisivit.] Jus autem applicatio-
nis ad omne hominum genus absque
restrictionibus in veteri Testamen-
to usurpatis patet ad *Rom. 10. 12.*
[Non est distinctio *Judai* et *Graeci*, nam idem Dominus omnium, di-
ves est in omnes, qui invocant il-
lum.]

Quaest. 11.

Quæst. II.

An particula (omnis) non tantum de generibus singulorum, sed de singulis generum ubique intelligenda est? *Resp.* Interpretatio talis violenta & falsa est, procul omni dubio, in locis sequentibus ac multis aliis. *Colos.* 3. 11. [Non est *Judeus & Græcus*, sed omnia et in omnibus est Christus.] *Joan.* 12. 32. [Ego cum sublatus fuero à terra, omnes traham ad meipsum.] *Joan.* 6. 45. [Erunt omnes docti à Deo.] *Joelis* 2. 28. [Effundam Spiritum meum super omnem carnem.]

Quæst. 12.

An originalis labes, quâ natura humana in sua radice & stirpe, primo scilicet *Adamo* peccante infecta est, est verè peccatum causans iram Dei, et mortem omni homini ab
Adamo

50 *Catechesis Elenctica.*

Adamo viâ ordinariâ prognato ?

Resp. Sic docet apostolus ad *Rom.*

5.12. [Per unum hominem peccatum in mundum introit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors transiit in quo omnes peccaverunt.] ad *Ephes.* 2. 2. [*Eramus* naturâ filii iræ sicut et cæteri.]

Quest. 13.

An ullus mortalium unquam salvatus est, aut salvari potest à peccato, ira Dei, et morte æterna, viâ aliâ quam sanguine Jesu Christi?

Resp. Negat hoc *Petrus Act.* 4. 10.

[Notum sit omnibus, quod in nomine Jesu Christi *Nazareni* quem vos crucifixistis iste astat corum vobis salvus; nec est in aliquo alio salus: non est nomen aliud sub cœlo datum hominibus in quo oporteat nos salvos fieri.]

Quest. 14.

Quest. 14.

An foedus gratiæ, & divina electio quempiam liberum et immunem faciunt ab inhærentia originalis peccati? *Resp.* Negat hoc *David* de seipso *Psal.* 51.6. [Ecce in iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea.] Item *Jobus* de omni homine 14. 4. [Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine?]

Quest. 15.

An originalis hæc naturæ corruptio etiam post baptismum, in ipsis regeneratis, & in sanctitate plurimum proVectis, etiam quando remittitur & non imputatur, remanet tamen in se grave peccatum? *Resp.* Testatur hoc de se *Paulus*, dum scribit ad *Rom.* cap. 7. 23. [Cerno aliam legem in membris meis quæ bellum gerit contra legem

52 *Catechesis Elenctica.*

gem mentis meæ, & captivum me reddit legi peccati quæ est in membris meis; miser ego homo, quis me liberabit ab isto corpore mortis?] et versu 13. [Peccatum ut appareat peccatum per bonum operatum est mihi mortem ut fiat supra modum peccans peccatum per mandatum.]

Quæst. 16:

An in natura et libero arbitrio ante regenerationem ullæ vires sunt; aut ulla potentia, seu prima, seu secunda, seu remota, seu proxima, quæ animam præparet et disponat ad Dei gratiam recipiendam?

Resp. Negat hoc apostolus ad *Eph.* 2. 1. [Cum essetis mortui in peccatis.] & 5. 8. [Eratis aliquando tenebræ.] Item Christus *Joan.* 15. 5. [Sine me nihil potestis facere.] & *Fer.* 13. 23. [Si mutare potest

Æthiops

Æthiops cutem suam, aut pardus maculas suas, etiam vos poteritis benefacere cum didiceritis malum.]

Quæst. 17.

An in actu regenerationis intellectus & voluntas humana se habent merè passivè, & Dei Spiritus regenerans operatur non solum ad modum agentis Ethici, per argumenta suadentis, sed physici, subjectum immediatè moventis, nimirum creans cor novum, indens vitam, lucem & gratiam? *Resp.* Ita *Ezekiel* 36. 26. [Dabo vobis cor novum, & spiritum novum ponam in medio vestri, & auferam cor lapideum de carne vestra, & dabo vobis cor carneum, & spiritum meum ponam in medio vestri & faciam ut ambuletis in præceptis meis.] Et ad *Ephes.* 2.

54 *Catechesis Elenctica.*

10. [Ipsius sumus creatura conditi in Jesu Christo ad opera bona, quæ præparavit Deus ut in iis ambulemus.] ad *Coloss.* 2. 13. [Vos qui mortui eratis per peccata, vivificavit cum eo.] 2 ad *Cor.* 4. 6. [Deus qui dixit ut è tenebris lux splendesceret, splenduit in cordibus nostris ad præbendum lucem notitiæ gloriæ Dei in facie Jesu Christi.]

Quest. 18.

An fidei & omnis voluntatis, & operis boni, initium, medium, ac finis, omneque adeo bonum spirituale in omni actu & concursu activo voluntatis, in omni opere quocunque gratioso, est à sola Dei gratia, nequaquam autem à naturæ viribus, libero arbitrio, aut ulla in homine facultate ut concausis & causis partialibus coordinatis (non sub-

subordinatis gratiæ) nativis suis viribus, unà cum gratia producentibus effectum? *Resp.* Sic docet apostolus ad *Eph.* 2. 8. [Gratiâ estis salvati per fidem, et hoc non ex vobis: Dei enim donum est, non ex operibus, ne quis gloriatur.] Ad *Heb.* 12. 2. [Aspicientes in autorem fidei & consummatorem Jesum.] Et ad *Philip.* 2. 13. [Deus est qui operatur in nobis et velle et perficere pro sua bona voluntate.] Et ad *Cor.* 4. 7. [Quid habes quod non accepisti? si autem accepisti, quid gloriaris, quasi non acceperis?] Et 2 ad *Cor.* 7. 5. [Non quod sufficientes sumus cogitare aliquid à nobis quasi ex nobis, sed sufficientia nostra est à Deo.]

Quaest 19.

An in actu conversionis tam potenter & efficaciter operatur Deus

56 *Catechesis Elenctica.*

Deus ut omnem resistantiam invocato efficaciter, semper tollat? *Resp.* Sic docet apostolus ad *Eph.* 1. 19. [Ut sciatis quæ sit supereminens magnitudo virtutis ejus in nos qui credimus, per operationem potentiae virtutis ejus quam operatus est in Christo, suscitans illum a mortuis.] *Joan.* 6. 37. [Omne quod dat mihi Pater veniet ad me.] *Philip.* 1. 29. [Vobis datum est ut in Christum credatis.] *2 Chron.* 2. 26. [Domine Deus Patrum nostrorum, in manu tua est fortitudo, & potentia, nec quicquam tibi potest resistere.]

Quæst. 20.

An humana voluntas potest ita resistere divinæ voluntati, ut ejus decretum et æternum vocandi propositum frustretur ac irritum fiat? *Resp.* Negat hoc *Isaias.* 14. 27. [Dominus

Catechesis Elenctica. 57

[Dominus exercituum decrevit,
& quis poterit infirmare? manus
ejus extenta est, & quis avertat
eam?] Et 46. 10. [Consilium
meum stabit, & omnis voluntas
mea fiet.] *Prov.* 19. 21. [Mul-
tæ cogitationes in corde viri, con-
silium autem Jehovæ ipsum sta-
bit.] *Ad Rom.* 8. 30. [Quos De-
us prædestinavit eos & vocavit,
quos vocavit eos justificavit.]

Quæst. 21.

An ullus electorum potest to-
taliter & finaliter excidere gratiâ,
& perire in æternum? *Resp.* Ne-
gat hoc sacra Scriptura, & docet
omnem electum necessario perse-
verare in veritate & gratia usque
ad finem. *Matth.* 24. 24. [Sur-
gent pseudoprophetæ & dabunt
signa magna, ita ut in errorem in-
ducantur si fieri possit etiam ele-
cti.]

58 *Catechesis Elenctica.*

Et.] *Joan.* 10. 27. [Oves meæ vocem meam audiunt, & ego vitam æternam do iis & non peribunt in æternum, neque rapiet eas quispiam de manu mea. Pater meus qui dedit mihi eas major est omnibus, & nemo potest rapere eas de manu Patris mei.]

Quest. 22.

An omnis verè fidelis, vocatus, & justificatus, est electus & perseverat in finem? *Resp.* Ita Apostolus ad *Rom.* 8. 30. [Quos prædestinavit hos & vocavit, & quos vocavit hos & justificavit, & quos justificavit. hos & glorificavit.] *Fer.* 32. 39. [Dabo iis cor ut timeant me universis diebus, & faciam cum iis pactum sempiternum, & timorem meum dabo in corde eorum ut non recedant à me.] *Psal.* 125. 1. [Qui confidunt Je-
hovæ

hovæ non dimovebuntur, sed
permanebunt in sæculum ut mons
Sion.]

Quæst. 23.

An in maximis lapsibus fidelium & justificatorum, fides deficiat totaliter & semen gratiæ eradicatur? *Resp.* Hoc negat Spiritus sanctus *Luca 22. 31.* [Ego rogaui pro te ut non deficiat fides tua.] *1 Joann. 3. 9.* [Omnis qui natus est ex Deo peccatum non facit, quoniam semen Dei manet in eo, nec potest peccare eo quod ex Deo natus est.] *Et 5. 17.* [Est peccatum quod non est ad mortem; scimus, qui natus est ex Deo non peccat, sed qui genitus est à Deo, conservat seipsum, & improbus ille non attingit eum.]

Quæst. 24.

An ullus, vel finalis, vel totalis

60 *Catechesis Elenctica.*

Apostata unquam habuit fidem
justificantem? *Resp.* Negat hoc
apostolus 1 *Joan.* 2. 19. [E nobis
egressi sunt, sed non erant ex nobis;
nam si ex nobis fuissent permanfif-
sent utique nobiscum: sed egressi
sunt ut manifestum fieret, non om-
nes fuisse ex nobis.] *Matth.* 7. 25.
[Non cecidit domus illa, fundata
enim erat super petram: sed vir
stultus ædificavit domum suam su-
per arenam, et cecidit, et fuit ruina
illius magna.] *Matth.* 13. 20. [Qui
super petrosa seminatus est, non ha-
bet in se radicem, sed temporarius
est.]

Quæst. 25.

An certitudo perseverantiæ et sa-
lutis omnium fidelium non tantum
est in se certa, sed an ipsis etiam de-
bito tempore certo cognita esse po-
test? *Resp.* Certitudinem subiecti-
væ

vam quam vocant, non tantum ob-
 jectivam, Scriptura docet 2 *Tim.*
 1. 12. [Scio cui credidi, et certus
 sum quia potens est depositum me-
 um servare in illum diem.] Et 4. 8.
 [Reposita est mihi corona quam
 reddet mihi Dominus in illo die;
 non solum autem mihi, sed omni-
 bus qui diligunt adventum ejus.]
Rom. 8. 38. [Certus sum quia ne-
 que mors, neque vita, neque creatu-
 ra alia poterit nos separare à chari-
 tate quæ est in Christo Jesu domino
 nostro.] *Ephes.* 1. 13. [Credentes
 signati estis spiritu promissionis
 sancto, qui est pignus hæreditatis
 nostræ.] *Galat.* 4. 6. [Quoniam
 estis filii, misit Deus spiritum Filii
 sui in corda vestra, clamantem *Ab-
 ba, Pater.*] 1 *Pet.* 1. 5. [Qui in vir-
 tute Dei custodimini per fidem in
 salutem.] Et versu 8. [Credentes,
 D 3 exultatis

62 *Catechesis Elenctica.*

exultatis lætitiâ inenarrabili et gloriâ, reportantes finem fidei vestræ, salutem animarum.]

CAP. IX.

Contra Antinomos et Libertinos qui Christianos à nexu legis et obligatione moralium omnium, tum erga Deum, tum erga homines officiorum, liberos affirmant.

Questio 1.

AN Scripturæ veteris Testamenti divinam auctoritatem retinent sub novo? *Resp.* Ita docet Christus *Luk. 16. 32.* [Habent *Mosen* et Prophetas, audiant illos.] Et *Pet. 2. Epist. 1. 19.* [Habemus firmissimum sermonem Propheticum, quem rectè facitis quòd attenditis

tenditis tanquam lucernam splendētem in obscuro loco, donec dies illucescat, et lucifer oriatur in cordibus vestris.] Item *Paulus Act. 26. 22.* [Sto in hunc usque diem testificans tum parvis, tum magnis, nec quicquam dicens extra ea quæ Prophetæ et *Moses* futura prædixerunt.]

Quæstio 2.

An qui liberantur per Christum à maledictione et condemnatione legis, liberi etiam sunt à legis obligatione, ita ut lex non sit iis amplius norma vivendi, quam cum transgrediuntur, non peccant contra Deum? *Resp.* Negat hoc Christus *Matth. 5. 17.* [Ne existimare, me venisse ut dissolverem legem, sed ut implem.] Et Apostolus ad *Rom. 3. 31.* [Nunquid igitur legem irritam facimus per fidem?

D 4

absit:

64 Catechesis Elenctica.

absit : imo legem stabilimus.] Et *Jacobus* 2. 11, 12. [Si occidas, factus es transgressor legis, ita loquimini, & ita agite, ut per legem libertatis judicandi.

Quaest. 3.

An in justificato, cujus peccata Christus suo sanguine deleuit, ita remanent reliquiae peccati ut causent luctum spiritus cum carne, & serium de quotidianis offensis dolorem? *Resp.* Ita affirmat *Paulus* *Rom.* 7. 23. [Video aliam legem in membris bellum gerentem adversus legem mentis meae, et captivum ducentem me legi peccati quae est in membris meis, ærumnosus ego homo : quis me liberabit à corpore mortis hujus?] Et *Matth.* 26. 72. [Et egressus *Petrus* flevit amarè.] *Psal.* 38. 4. [Non est pax in ossibus meis propter peccatum meum,

meum, nam iniquitates meae transcendunt caput meum ut onus grave, graviores sunt quam ut perferre queam.]

Quaest. 4.

An particularia peccata justificarum remittit Deus, et propter ea irasci cessat ante confessionem, et veram pro iis resipiscentiam? *Resp.* Negat hoc Propheta *Psal. 32. 5.* [Dixi, confitebor adversum me iniquitatem meam Domino, et remisisti mihi iniquitatem peccati mei.] Et 1 Epist. *Joan. 2. 9.* [Si confiteamur peccata nostra, fidelis et justus est Deus, ut remittat peccata nostra, et emundet nos ab omni impietate.] *Ezek. 33. 12.* [Impietas impii non nocebit ei, in quo-
cunque die conversus fuerit à peccatis suis.]

D 5

Quaest. 5.

66 Catechesis Elenctica.

Quaest. 5.

An quotidie petenda est vera peccatorum particularium remissio? Resp. Ita mandat Christus, *Matth. 6. 11.* [Panem nostrum quotidianum da nobis hodie, & remitte nobis peccata nostra.] Ista praxis fuit *Davidis*, *Psal. 51. 2, 3.* [Lava me ab iniquitate mea & à peccato meo munda me, quoniam iniquitatem meam ego agnosco, & peccatum meum est semper coram me.]

Quaestio 6.

Licet Deus ab aeterno decreverit justificare Electos, & Christus in temporis plenitudine mortuus fuerit ob peccata, & resurrexerit ob justificationem electorum; An tamen justificantur actu, antequam actu credant in Christum? Resp. Negat hoc Apostolus ad *Colos. 1. 21.*

[Itaque

[Itaque vos cum essetis quondam alienati & hostes, mente malis operibus intentâ, nunc sanè reconciliati estis.] *Galat. 2. 16.* [Scientes non justificari hominem ex operibus legis, sed per fidem Jesu Christi, etiam nos in Christo credidimus ut justificaremur ex fide Christi.]

Quest. 7.

An amor Dei erga electos in statu justificationis politos & actu credentes, consistere potest cum Domini in eisdem ira & acerba castigatione ob particularia peccata?
Resp. Sic docemur *Psal. 89. 32.* [Siderelinquent filii ejus legem meam: & mandata mea non custodient, visitabo in virga iniquitates eorum, et in verberibus peccata eorum; misericordiam autem meam non auferam ab iis, neque profanabo foedus meum.]

Quest.

88 *Catechesis Elenctica.*

Quest. 8.

Cum Christus fit Sanctificatio. justificati, an ejus anima sanctificatur, non tantum imputatione sanctitatis Christi, sed etiam infusione sanctitatis inhærentis et spiritualium virtutum, per quas ipse justificatus operatur? *Resp.* Ita docet Apostolus ad *Heb.* 12. 14. [Pacem sequimini cum omnibus & sanctimoniam, absque qua nemo videbit Deum. *Gal.* 5. 22. [Fructus autem spiritus est charitas. gaudium, pax, patientia, fides, castitas: si vivimus spiritu, et spiritu ambulemus.] Ad *Phil.* 2. 12. [Itaque charissimi sicut semper obedistis, cum metu et tremore vestram salutem operamini, Deus enim est qui operatur in vobis et velle et perficere pro bona sua voluntate.]

Quest.

Quæstio 9.

An pii veritatem suæ justificationis sibi ipsis et aliis probare et demonstrare debent per opera bona et fructus pietatis? *Resp.* Sic docet Christus, *Matth.* 7. 16. [A fructibus ipsorum cognoscetis eos, omnis arbor bona fructus bonos fert.] Et 2 *Pet.* 18. 10. [Adjicite fidei vestræ virtutem, virtuti scientiam, scientiæ patientiam: satagite certam facere vestram vocationem et electionem.] Et 2 *Cor.* 13. 5. [Vosmet ipsos tentate si estis in fide, ipsos vos probate.]

Quæst. 10.

An pastores Evangelici urgere debent fidem, resipiscentiam, et officia moralia? *Resp.* Sic Christus et Apostoli passim. *Marc.* 1. 15. [Venit Jesus in *Galilaam* prædicans Evangelium, et dicens, poenitentiam agite,

70 *Catechesis Elenctica.*

agite, et credite Evangelio. *Mat.*
22.37. [Ait illi Jesus, Diliges Do-
minum Deum tuum ex toto corde,
et proximum tuum sicut teipsum,
ex his duobus mandatis tota lex et
prophetæ pendent.]

Quest. 11.

An in sceleribus sine luctu et do-
lore jacentes; gaudere possunt de
Dei erga se amore et certitudine sa-
lutis absque illusione Satanicâ?
Resp. Negat hoc Christus, *Luc* 13.
5. [Nisi poenitentiam habueritis,
omnes similiter peribitis.] Et *1 Cor.*
6.9. [An nescitis quia iniqui reg-
num Dei non possidebunt? nolite er-
rare, neque fornicatores, neque ido-
lis servientes, neque avari, neque e-
briosi, neque maledici, regnum Dei
possidebunt.] Et Propheta, *Psal.*
5.4. [Non Deus volens iniquitatem
tuam, odisti omnes qui operantur
ini-

iniquitatem.] *Psal.* 51. 10, 11, 19.
[Absconde iratam faciem à peccatis meis, ne abjicias me à facie tua, redde mihi gaudium salutis tuæ, facito ut exaudiam gaudium et exultent ossa quæ contrivisti.]

Quæst. 12.

An iustificati, in solo gaudio absque omni timore, & omni dolore vitam debent transigere? *Resp.* Negat hoc Propheta, *Psal.* 2. 11.
[Servite Domino in timore, exultate ei in tremore.] Item Christus *Matth.* 5. 4. [Beati qui lugent, quia ipsi solamen recipient.] Et *Jacob.* 4. 9. [Lugete miseri & plangite, risus vester convertatur in luctum, et gaudium in moerorem: humiliamini in conspectu Domini & exaltabit vos.]

CAP.

C A P: 10.

*Contra Enthusiastas & Familistas,
qui extraordinario charitatis &
pietatis pretextu pene omnia
Christianismi principia funditus
everunt.*

Quest. 1.

AN sacra Scriptura vera est in
historiis & vulgaribus doctri-
nis in sensu literali, & an homini-
bus plebeis aperta est ac clara?
Resp. Sic docet Propheta *Psal.* 12.
6. [dicta Jehovæ dicta pura sunt,
sicut argentum purgatum in cali-
no terræ lectissimo, defæcatum
septies.] Et 19. 8. [Testimonium
Jehovæ verum sapientiam afferens
imperito.] Vide caput 16. 9. 3.

Quest.

Quaestio 2.

An revelationes verbo scripto contrariae, diabolicæ sunt & rejiciendæ? *Resp.* Ita docetur ad *Galat.* 1. 8. [Licet nos, vel angeli de cœlo evangelizarent vobis præterquam quod Evangelizavimus vobis, Anathema sit.] *Isai.* 8. 20. [Legem & testimonium consulunto, si non loquuti fuerint secundum verbum hoc, non est in iis ulla lucis scintilla.] *2 Cor.* 11. 14. [Satanas seipsum transfigurat in Angelum lucis, non magnum est ergo si ministri ejus transfigurentur ut ministri justitiæ.]

Quaest. 3.

An post Christum & Apostolos expectandi sunt alii Prophetæ qui altiora mysteria & perfectiorem doctrinam revelent? *Resp.* Negat hoc Christus, *Matth.* 24. 23. [Si quis

74 *Catechesis Elenctica.*

quis vobis dixerit Ecce hic est Christus, aut ecce illic, nolite credere; surgent enim pseudoprophetae et pseudoChristi, & dabunt signa magna & prodigia, ita ut in errorem inducerentur si esset possibile etiam electi. Ecce prædixi vobis.] Et *Danielis* 9. 24. [70. hebdomades determinatæ sunt, ut impleatur visio & Prophetia, & ungatur Sanctum Sanctorum.] *Heb.* 1. 1. [Multifariam multisque modis olim Deus loquutus est patribus in prophetis, novissimè autem diebus istis loquutus Deus nobis per Filium, quem constituit hæredem universorum.] *Apoc.* 22. 18. [Contestor, si quis apposuerit ad hæc, apponet Deus super eum plagas scriptas in libro isto.]

Quæst. 4.

An in hac vita ulli eo usque perfectionis

fectionis evadunt ut nullas habeant in se peccati reliquias? *Resp.* Negat hoc *Solomon*, *Prov.* 29. [Quis potest dicere, mundum est cor meum, purus sum à peccato?] *Eccles.* 7. 21. [Non est homo justus in terra qui facit bonum & non peccat.] *1 Joan* 1. 8. [Si dixerimus nos peccatum non habere, ipsi nos seducimus et veritas in nobis non est.]

Quest. 5.

An ulli in hac vita eam perfectionem assequuntur ut sint supra cultum divinum, nec opus habeant in ulla congregatione se sistere ad Deum colendum? *Resp.* Negat hoc *Zacharias*, de ecclesia novi testamenti loquens, *cap.* 14. v. 17. [Qui non ascenderit de familiis terræ *Hierusalem*, ut adoret regem Dominum exercituum, non erit super eum
nubes

nubes.] Neglectum divini cultus vult psaltes signum esse athei, *Psal.* 14.4. [Non est timor Dei ante oculos eorum, Deum non invocant.] Et *Jeremias* vult neglectum hujus præcursores esse divinæ indignationis *cap.* 10.25. [Effunde tuam indignationem super familias quæ nomen tuum non invocant.] Verbum Dei audiendum præscribit Christus ab omni mortali, *Marc.* 16. 15. [Dixit iis euntes in mundum, prædicate evangelium omni creaturæ.] Apostoli in summa perfectione vacabant orationi & prædicationi, *Act.* 6.4. [Nos orationi & ministerio verbi instantes erimus.] Mandat Christus Sacramentum cœnæ participari ab omnibus piis usq; ad suum reditum ex cœlis in finem sæculi, 1 ad *Cor.* 11.16. [Quotiescunque manducabitis panem hunc,

et

et calicem hunc bibetis, mortem Domini annunciate donec venerit.] Et totum opus ministerii vult Dominus exerceri in ecclesia erga omnes usque in finem sæculi. *Ephes. 4.* 11. [Et ipse dedit quosdam Apostolos, quosdam Prophetas, alios Evangelistas, alios pastores, & doctores, ad opus Ministerii, ad consummationem Sanctorum, in ædificationem corporis Christi, donec occurramus omnes in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi.]

Quæst. 6.

An pii Deificentur et Christificentur per unionem corporalem, essentialem et personalem cum Deo et Christo? *Resp.* Negat hoc *Joannes*, personalem unionem cum filii divinitate, soli Christo ascribens, *1. 14.* [Verbum caro factum est

78 *Catechesis Elenctica.*

est, et inhabitavit inter nos, et vidimus gloriam ejus quasi unigeniti à Patre.] Et *Paulus* ad *Colos.* 2.9. [In ipso inhabitat omnis plenitudo Deitatis corporaliter.] Et aliæ Scripturæ, quæ unionem Christi cum Sanctis fieri volunt in hac vita per solam fidem et spiritum gratiæ, et in vita futura per participationem cœlestis gloriæ, *Ephes.* 3.17. [Deo vobis Deus ut inhabitet cordibus vestris per fidem.] *Rom.* 8.9. [Si quis Spiritum Christi non habet is non est ejus: quotquot spiritu Christi aguntur ii sunt Filii Dei.] *Joan.* 17. 22, 24. [Pater, volo ut quos dedisti mihi, ubi ego sum illi etiam sint mecum, ut spectent gloriam meam quam dedisti mihi, et ego gloriam quam dedisti mihi dedis.]

Quæst. 7.

Quest. 7.

An divinæ essentiae infinitudo et
omnipræsentia, creaturarumque
subsistentia motus et vita in Deo in-
ferunt divinæ essentiae cum omni-
bus creaturarum substantiis com-
mixtionem? *Resp.* Manichæismus
hic negatur iis Scripturis quæ Dei
essentiam asserunt simplicissimam,
Exod. 3. 14. [Sum qui sum.] Et
Isaie 6. 3. Sanctus, Sanctus, San-
ctus est Jehovah Deus exercituum,
implet totam terram gloriâ ejus.]
Et infinitè supereminentem omni-
bus creaturis ut rebus vanissimis et
nihili, *Isaie 66. 2.* [Coelum sedes
mea, terra scabellum pedum meo-
rum. Quæ est ista domus quam æ-
dificabitis mihi? Ad quem autem re-
spicerem nisi ad pauperculum et
contritum spiritum et trementem
ad sermones meos? *1 Reg. 8. 27.*
[Ecce

80 *Catechesis Elenctica.*

[Ecce,coeli ipsi et coeli coelorum non continent te;quanto minus domus hæc quam ædificavi?] *Psal.* 113.6. [Qui demississimè humiliat se,ut videat quæ in coelo et terra facta sunt.] *Isai.* 40.15. [Et gentes tanquam situlæ guttæ, et tanquam flos pulvisculi in lancibus reputantur, omnes gentes velut nihil sunt coram eo,minus nihilo et inanitate reputantur ei.]

Quæst. 8.

An omnis homo regeneratus et cum Deo unitus per hanc unionem evadit ipse Deus creator coeli et terræ,et omnes ejus volitiones et actiones etiam impurissimæ et sceleratissimæ sunt volitiones et actiones prorsus divinæ,quibus contradicere aut resistere,sit peccare et rebellare contra Deum? *Resp.* Blasphemiarum hæc ultima linea, quam
Satan

Catechesis Elenctica. 81

Satan, ut nobis videtur, nunquam transgressus est, nec ultra valet procedere; neque Scripturâ, neque rationibus refutanda est; & cum hi etiam rugitus incarnatorum diabolorum tolerentur eo altius ad ipsum Dominum sui honoris & veritatis indicem pios omnes suspirare decet, & ab ejus expectare dextra quo magis sciam eo severiorem vindictam.

Quæst. 9.

An Resurrectio mortuorum & judicatio mundi hætenus est peracta? *Resp.* Blasphemam hanc hæresin pessundedit *Paulus*, 1 *Cor.* 15. 12. [Quidam dicunt in vobis Resurrectio mortuorum non est, si enim Resurrectio mortuorum non est, nequit Christus resurrexisse; si autem non resurrexerit Christus inanis est prædicatio nostra, & fides
E vestra

82 Catechesis Elenctica.

vestra est inanis, & nos invenimur falsi testes Dei.

Quæst. 10.

An anima humana est vapor tantum corporeus qui cum corpore moritur & perit? *Resp.* Brutus hic error refutatur à *Solomone*, *Eccles. 12. 7.* [Revertitur pulvis in terram suam unde erat, & Spiritus redit ad eum qui dedit eum.] Et à *Christo*, *Luc. 23. 43.* [Hodie mecum eris in *Paradiso*:] Et *ver. 16.* [Pater, in manus tuas depono spiritum meum.] Et à *Paulo* ad *Phil. 1. 23.* [Cupio dissolvi & esse cum Christo.] Et à *Joan. Apocal. 6. 19.* [Vidi sub altari animas eorum qui mactati erant propter verbum Dei.]

Quæst. 11.

An nulli dantur Angeli, dæmones, aut creati spiritus? *Resp.* Hæresis

resis hæc Saducæorum fuit notata,
Act. 23.8. [Saducæi dicunt, non
 esse resurrectionem, neque Angelum,
 neque Spiritum; Pharisæi utrum-
 que confitentur.

Quest. 12.

Daturne cœlum sedes beatorum,
 & infernus perpetuus miserorum
 in tormentis carcer? *Resp.* Hoc
 affirmat Christus, *Matth. 25.45,46.*
 [Venite benedicti Patris mei, possi-
 dere regnum præparatum vobis à
 constitutione mundi. Discedite
 maledicti in ignem æternum, qui
 paratus est Diabolo & Angelis e-
 jus: & ibunt hi in æternum sup-
 plicium, & iusti in vitam æter-
 nam.]

Quest. 13.

An ab ullo mortali per ullam re-
 velationem dies iudicii cognoscitur?
Resp. Negat hoc *Paulus 2 Thess. 2.1*

84 Catechesis Elenctica.

[Rogamus vos ut non terreamini, neque per Spiritum, neque per sermonem, neque per Epistolam, tanquam per nos missam, quasi instaret dies Domini.] Et ipse Christus, *Matth* 21.36. [De die autem illo, & hora illa, nemo scit, ne Angeli cœlorum nisi solus Pater.]

Quæst. 14.

An licitum est viro dimittere uxorem pro suo libitu? *Resp.* Negat hoc *Malach* 2.16. [Ait Deus *Israelis* sibi odio esse dimissionem.] *Matth* 5.31. [Ego dico vobis quisquis demiserit uxorem suam extra rationem fornicationis, facit ut ea committat adulterium.]

Quæst 15.

An polygamia est licita? & an fas est viro superinducere uxori quot libuerit alias? *Resp.* Negatur hoc

hoc *Heb.* 13. 4. [Fornicatores & adulteros Deus judicabit.] Item *Gen.* 2. 24. [Erunt duo in carnem unam.] Et *Mal.* 2. 14. [Dominus testificatus est inter te & uxorem adolescentiæ tuæ contra quam tu perfidè agis, cum sit socia tua & uxor fœderis tui: nonne unum effecit? etsi reliqui spiritus ejus essent: quid autem unum? quippe quæsiturus Sanctum semen.]

Quest. 16:

An quæ in Apostolica ecclesia flagrante zelo, & imminente persecutionis tempestate voluntaria fuit inter fideles pro illo tempore bonorum communio, jus facit piis raptandi vicinorum bona? *Resp.* Negat hoc lex divina [non furaberis.] Et 1 *Cor.* 6. 10. [Neque fures, neque avari, neque raptores, regnum Dei possidebunt.] Et *Heb.* 13. 5. [Sint

mores vestri sine avaritia, contenti
præsentibus.]

Quæst. 17.

An licitum est piis gladium Magistratus arripere; & quoslibet à se dissentientes necare? *Resp.* Verat hoc lex divina, [Non occides] *Matth. 26. 52.* [Quicumque gladium acceperit, gladio peribit.] *Rom. 13. 2, 4.* [Omnis anima sublimiori potestati subdita sit, non enim sine causa gladium portat.]

CAP. XI.

*Contra Quærentes seu Wilelmianos
qui docent omnem in terris Eccle-
siam ab Antichristi corruptione de-
pra-*

pravatam & ejus tyrannide oppressam paulo post Apostolorum dies periisse, nec ad hodiernum diem restitutam aut restituendam antequam Christus de cælo extraordinariâ missione novos Apostolos ad hoc ministerium delegaverit : interea cessandum ab omni administratione verbi & Sacramentorum omnique actione ecclesiastica ad qua peragenda nulli mortalium ullum hodie jus esse putant, licet mundus totus subtracto Evangelio tot sæculis pereat; clament tamen sanguinarium esse & intolerabile dogma, si ullum impedimentum à quovis ponendum doceatur, vel Ethnico, vel Turcæ, vel Judæo, vel Jesuitæ, vel hæreticorum perditissimo, ne suos omnes errores ubique omni cum libertate depradicent, quantacun-

E 4

que

que animarum strages inde sequatur.

Quaest. 1.

AN in efficacissimis Antichristi tentationibus electus Dei populus in errores lethales inducuntur? *Resp.* Negatur hoc *Matth.* 24. 24. [Surgent pseudochristi & dabunt signa magna & prodigia, ut in errore inducantur si fieri possit etiam electi.]

Quaest. 2.

An non tantum personae electorum singulares sed etiam ecclesia ex ipsis collecta tam firmiter super petram dominum fundata est, ut tota diaboli potentia ei subruendae non sufficiat? *Resp.* Ita affirmat Christus *Matth.* 6. 18. [Super hanc petram aedificabo ecclesiam meam, & portae inferorum non praevallebunt adversus eam.]

Qu. 3.

Quæst. 3.

An post Christi adventum Deus ad mundi finem absque ulla interruptione sibi populum conservat, quem suo verbo & spiritu gubernat secundum fœdus suum perpetuum?

Resp. Sic asserit *Isaias* 59.20. [Cum venerit Sionem redemptor, hoc erit fœdus meum, spiritus meus qui est in te, & verba mea quæ posui in ore tuo, non recedent de ore tuo, & de ore seminis tui usque in sempiternum?]

Quæst. 4.

An non Christus ut Propheta docet, & ut Rex gubernat externis mediis verbi, sacramentorum, ac disciplinæ, visibilem ecclesiam regno sempiterno & non interrupto?

Resp. Sic docet ipse, *Matth.* 28.20. [Euntes docete omnes gentes, Baptizantes eos, & docentes eos servare

E 5 omnia.

90 Catechesis Elenctica.

omnia quaecunque mandavi vobis
& ecce ego vobiscum sum omnibus
diebus usque ad consummationem
saeculi.] *Isai. 9. 6.* [Puer natus est
nobis, & filius datus est nobis, & po-
situs est principatus super humeros
ejus, multiplicabitur ejus imperium,
& pacis ejus non erit finis, super soli-
um *Davidis*, super regnum ejus
sedebit à modo usque ad sempi-
te num.]

Quest. 5.

An necessarium est electis se ali-
cui ecclesiae visibili adjungere, e-
tiam sub periculo salutis? *Resp.* Ita
docemur, *Heb. 10. 25.* [Ne de-
seramus congregationem nostri
mutuam, sicut mos est quibus-
dam.] *Act. 2. 47.* [Dominus ad-
debat quotidie Ecclesiae qui salvi fie-
bant.]

Quib.

Quæst. 6.

An qui separant se ab omnibus Ecclesiis, & sine aliorum omnium auxilio ac consolatione volunt Deum colere, Deo placent? *Resp.* Negat hoc *Solomon*, *Eccl. 4. 10.* [Væ soli, quia cum ceciderit, non habet sublevantem se.]

Quæst. 7.

An omnes Ecclesiæ in terra, etiam maximè reformatæ, quorum doctrina, cultus, & disciplina, nulla insigni labe notantur, condemnandæ sunt ut nullæ? *Resp.* Vetat hoc nonum mandatum [non dices contra proximum tuum falsum testimonium.]

Quæst. 8.

An pro *Israele* & Ecclesia Dei habendi sunt quibus Deus verbum suum incorruptum, & statuta sua communicat? *Resp.* Ita *Propheta*
Psal.

92 *Catechesis Elenctica.*

Psal. 147. 19 [Indicat verbum suum *Jacobo*, et statuta *Israëli*, non facit ita ulli genti, & jura sua non manifestavit iis.] *1 Tim.* 3. 15. [Domus Dei est ecclesia Dei viventis, fundamentum & columna veritatis.]

Quæst. 9.

An inter reformatos ubi nascuntur filii Deo, & filii nati pascuntur alimento Cœlesti, & adolescunt ad perfectam ætatem, ibi est vera *Ferusalem*, domus Dei, et libera ecclesia? *Resp.* Ita Apostolus ad *Galat.* 4. 27. [Illa quæ sursum est *Ferusalem* libera est, quæ est mater omnium nostrum: plures sunt liberi desertæ quam ejus quæ habet maritum.] Et *Psal.* 36. 8. [Abundè explentur pinguedine domus tuæ, et de torrente deliciarum tuarum bibendum das ipsis.] *Ephē.* 4. 11. [Ipse dedit alios pastores et doctores

res.

res, in ædificationem corporis Christi donec occurramus in virum perfectum.]

Quæst. 10

An per annos supra mille quingentos nulla fuit in terris Ecclesia, nullus baptismus, nulla cœna Domini, nulla disciplina Ecclesiæ?
Resp. Negatur hoc *Mat. 28. 20.* [Euntes, docete omnes gentes, baptizantes & docentes eos, ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad finem sæculi.] Et *1 Cor. 11. 26.* Anunciate mortem Domini donec venerit.] Et *Matth. 16. 20.* [Si peccaverit in te frater tuus dic ecclesiæ, ubi enim sunt duo aut tres congregati in nomine meo, ibi ego sum in medio eorum.]

Quæst. 11.

94 *Catechesis Elenctica.*

Quæst. 11.

An Ecclesiæ insigniter depravatæ corruptiones pestiferæ statim absq; mora deferendæ sunt, nec reformatio in multa sæcula procrastinanda? *Res.* Ita asserit *Joan. Apocal. 18.4.* [Audivi vocem è cœlo dicentem, Exite ex ea populi mei, ne sitis participes delictorum ejus, & de plagis ejus non accipiatis.]

Quæst. 12.

An ad reformationes Ecclesiarum novi Apostoli cum extraordinaria vocatione expectandi: an verò ordinario cuiq; pastori incumbit, virtute sui muneris ordinarii per applicationem verbi divini, omnes errores et corruptelas ubique pro viribus suis profligare. *Res.* Hoc docet Apostolus, *Rom. 10.6.* [Ne dixeritis in cordibus vestris, quis ascendet in cœlum; hoc est, Christum ex alto deducere.]

deducere ? aut quis descendet in abyssum ? sed quid dicit Scriptura ? Prope te verbum est, in ore tuo et in corde tuo.] *Act.* 20. 28. [*Mileto Paulus* mittens *Ephesum*, vocavit Presbyteros Ecclesiæ, et dixit iis, Attendite vobis, & universo gregi in quo vos Spiritus sanctus posuit episcopos, regere ecclesiam Dei, quam acquisivit suo sanguine : ego scio quoniam post digressum meum intrabunt lupi rapaces non parcentes gregi, propter quod vigilate.] *1 Tim.* 5. 17. [Qui bene præsunt presbyteri duplici honore digni habeantur, maximè qui laborant in verbo et doctrina.] *2 Tim.* 3. 16. [Tota Scriptura divinitus est inspirata, & utilis ad doctrinam, ad reargutionem, ad correctionem, ad disciplinam in justitia, ut perfectus sit homo Dei ad omne opus bonum.]

num perfectè instructus.] Et 2 *Chr.* 29. ubi reformatio corruptæ ecclesiæ peragitur secundum Dei verbum ab ordinariis Magistratibus & Ministris. *V.* 3, 11. [*Ezekias* ipso anno & mense primo regni sui aperuit valvas domus Domini & instauravit eam, adduxitque Sacerdotes & Levitas, dixitq; iis, Audite me Levitæ, & sanctificamini, immundate domum Domini, et auferte omnem immunditiam de sanctuario; nolite negligere filii mei, nam vos elegit Dominus, ut stetis coram illo, & ministretis ei colatisque eum.] Et *cap.* 34. 30. [*Josias* ascendit in domum Domini, unâque omnes viri Judæ, Sacerdotes & Levitæ, et cunctus populus, quibus audientibus, legit Rex omnia verba voluminis, percussitq; foedus coram Domino ut ambularet post eum.] Et 35. 2. [Con-

Constituentes Sacerdotes in officiis suis, hortatus est eos ut ministrarent in domo Domini.]

Quaest. 13.

An per obscuras & mysticas Scripturas impediri debent pii ab apertis officiis? Et an alius *Elias* ad reformandam Ecclesiam quam *Joannes Baptista*, unquam expectandus fuit? *Resp.* Hoc negatur *Matth. 17. 11.* [*Elias* quidem veniet et restituet omnia, sed dico vobis etiam jam venisse, quem non cognoverunt, sed fecerunt illi quaecunque voluerunt.] Et illud negat *Moses, Deut. 29. 29.* [Abscondita Domino Deo nostro, sed quae manifesta sunt, nobis et filiis nostris usque in sempiternum ut faciamus universa verba legis hujus.]

Quaest. 14.

An æquū est omnes in mundo ecclesias

98 *Catechesis Elenctica.*

clesias per annorum sedecim centurias abolere, & ab earum reedificatione mortalium omnium manus cohibere, prædicare interim omnimodam licentiam Diaboli omnibus Ministris, absque ullo impedimento perdendi pro omnibus suis viribus omnes omnium mortalium animas? *Resp.* Negat hoc *Isaias*, c. 5. 20. [Væ qui dicitis malum bonum, & bonum malum, ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras; ponentes amarum in dulce, & dulce in amarum.]

C A P. XII.

Contra Erastianos, qui Thomæ Erasti Medici Heidelbergensis viam insistentes, Disciplinam omnem Ecclesiasticam abolent, saltem in Magistratum manus
ab

ab Ecclesia raptam deponunt.

Questio 1.

AN Ecclesiæ gubernatio à Deo Patre, Christo Mediatori ut subjecto primo, proprio, & principali, imposita est? *Resp.* Ita docet *Isaias. 9.6, 7.* [Parvulus datus est nobis, filius natus est nobis, & positus est principatus in humeros ejus, multiplicabitur ejus imperium, & super solium *Davidis* sedebit à modo usque in sempiternum, Zelus Domini exercituum faciet hoc.]

Quest. 2.

An potestas gubernandi ecclesiam quam Christus accepit à Patre tradita est ab eo ministris ut suis vicariis & legatis, quam ad mundi finem ejus nomine & loco exequantur? *Resp.* Ita Christus *Joan. 20. 21.* [Sicut misit me Pater, & ego

100 *Catechesis Elenctica.*

ego mitto vos.] *Matth.* 28. 18.
 [Data est mihi omnis potestas in
 Cœlo & in terra, cunctes ergo do-
 cete omnes gentes, baptizantes eos,
 & docentes eos servare omnia quæ
 præcepi vobis, & ecce ego sum
 vobiscum omnibus diebus usque ad
 finem sæculi.] *Ad Ephes.* 4. 8. [A-
 scendens in altum dona dedit ho-
 minibus, & ipse dedit quosdam A-
 postolos, quosdam pastores & do-
 ctōres, ad consummationem sancto-
 rum, ad opus Ministerii, ad ædi-
 ficationem corporis Christi.] *2 Cor.*
 5. 18. [Deus dedit nobis ministeri-
 um reconciliationis, ergo nomine
 Christi legatione fungimur, veluti
 Deo vos rogante per nos, oramus
 Christi nomine, reconciliamini
 Deo.]

Quest. 3.

An ordinarii pastores jure di-
 vino

vino sub Christo, ecclesiæ sunt gubernatores? *Resp.* Ita *Paulus Act.* 20. 28. [Attendite vobis ipsis tum universo gregi in quo Spiritus sanctus posuit vos Episcopos regere ecclesiam Dei.] *Heb.* 13. 17. [Obedite præpositis vestris & subjacete iis, excubant enim ipsi pro animabus vestris tanquam rationem reddituri.] *1 Tim.* 5. 17. [Qui bene præsunt Presbyteri duplici honore digni habeantur, maximè qui laborant in verbo & doctrina.]

Quæst. 4.

An gubernatio ecclesiæ & officiorum ecclesiasticorum functio est ulla pars muneris magistratici? *Resp.* Negatur hoc *Luc.* 20. 25. [Reddite quæ *Cæsaris Cæsari*; & quæ Dei Deo.] *2 Chron.* 26. 18. [Dixerunt Regi, non est tui officii *ut* ut adoleas incensum Domino, sed

sed sacerdotum qui consecrati sunt ad hoc ministerium, egredere de Sanctuario ne contempseris, quia non reputabitur hoc in gloriam tibi à Domino Deo.] *1 Cor. 4. 1.* [Sic nos existimet homo ut ministros Christi & dispensatores mysteriorum Dei, porro requiritur in dispensatoribus ut quis fidus inveniat.]

Quæst. 5.

An omne Magistratus ministerium etiam circa res & personas sacras est merè civile, gladio temporali & mediis temporalibus procedens? *Resp.* Ita docet Apostolus *Rom. 13. 4.* [Potestas non frustra gladium portat, Dei enim minister est, & vindex in iram ei qui male agit, ideo enim ei tributa præstatis, ministri enim Dei sunt in hoc ipsum servientes.]

Quest. 6.

An ministrorum Ecclesiæ potestas est tantum sacra, nullo modo civilis? *Resp.* Ita docet *Joan.* 18. 36. [Regnum meum non est de hoc mundo, si enim regnum meum esset de hoc mundo, ministri mei pugnarent ne traderer Judæis.] *Luc.* 12. 24. [Homo, quis me constituit judicem & divisorem super vos?] *2 Cor.* 10. 4. [Arma nostræ militiæ non sunt carnalia.]

Quest. 7.

An jure divino non tantum à sacris sed à familiari omnium piorum consuetudine arcendi sunt qui inordinate contra divina statuta idque pertinaciter ambulant? *Resp.* Ita docemur, *2 Thess.* 3. 14. [Si quis non obedit nostro per epistolam sermoni, hunc notate, & ne commercium habete cum eo ut pudeat]

defiat.] 1 *Cor.* 5.11. [Si quis enim frater nominetur, sit scortator, aut alieni avidus, aut idololatra, aut ebriosus, aut conviciator, cum ejusmodi ne edatis, de iis quæ intus sunt vos judicatis, tollite igitur illum improbum de vobis ipsis.] 2 *Joan.* 10. [Si quis venit ad vos & hanc doctrinam non adfert, ne recipite eum domum, nec ave ei dicite, qui enim ave ei dicit, communicat operibus ejus malis.]

Quest. 8.

An ad solam ecclesiam pertinet, nequaquam autem ad Magistratum, infligere censuras ecclesiasticas? *Resp.* Ita docetur *Matth* 18.27. [Si neglexerit eos audire, dic ecclesiæ; quod si ecclesiam audire neglexerit, sit tibi velut Ethnicus et Publicanus. Amen dico vobis, quæcunque ligaveritis in terra erunt ligata in coelis.]

Joan.

Joan. 20. 21. [Sicut misit me Pater, ita & ego mitto vos: isti quorum remiseritis peccata remittentur iis, si quorum retinueritis, retenta erunt.]

Quaestio 9.

An omnes fratres & omnia membra ecclesiae absque ulla exceptione censuris ecclesiasticis subjacent?

Resp. Ita docet *Paulus*, *I Cor.* 5. 11

[Si quis cum frater nominetur sit scortator, cum ejusmodi ne edatis, quid enim mea interest etiam de extraneis judicare, nonne de iis quae intus sunt vos judicatis?] *Matth.* 16

19. [Quicquid ligaveritis in terris erit legatum in coelo.] *Joan.* 20.

23. [Quorumcunque remiseritis peccata remittentur iis.]

Quaest. 10.

An potestativa missio ministrorum fuit à magistratu? An verò

F

à

à Christo mediatore per suos in ecclesia legatos ? *Resp.* Posterius affirmat Christus, *Joan.* 20. 21. [Sicut misit me Pater & ego mitto vos, accipite Spiritum sanctum.] *Act.* 20. 28. [Attendite toti gregi in quo Spiritus sanctus posuit vos episcopos regere ecclesiam Dei.] *Tit.* 1. 5. [Reliquite Cretæ, ut opidatim Presbyteros ordinares.] *1 Tim.* 1. 14. [Ne negligito donum quod in te est quod datum est tibi cum impositione manuum Presbyterii.]

Quest. II.

An possunt absque peccato Ministri ab exercitio sui muneris abstinere, cum iniquâ vi & acerbitate crucis premuntur? *Res.* Hoc negatur *Act.* 4. 19. [Si justum sit vobis potius auscultare quàm Deo, vos judicate: non enim possumus nos quæ audi-

vimus.

vimus vel vidimus non loqui] *1 Cor.* 9. 16. [Si evangelizem, non est quod glorier, necessitas enim mihi incumbit, vae mihi si non evangelizavero; dispensatio enim mihi credita est.] *Mat.* 10. 38. [Qui non accipit crucem suam & me sequitur non est me dignus.]

Quaest. 12.

An tenentur Christiani legitimo Magistratui, etiam erranti et Ecclesiā persequenti se submittere, eumq; honore apud homines, & precibus apud Deum semper prosequi? *Res.* Ita docet Christus *Johan.* 19. 11. [Non esset tibi in me potestas ulla nisi datum esset tibi superne.] *Rom.* 13. 15. [Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit, non solū propter iram, sed etiam propter conscientiam.] *1 Tim.* 2. 2. [Adhortor ut fiant preces pro Regibus, &

108 *Catechesis Elenctica.*

quibusvis in eminentia constitutis, ut tranquillam vitam ducamus cum omni pietate] 1 *Sam.* 15.35. [Non vidit *Samuel Saulem* ultra usque ad diem mortis suæ : veruntamen lugebat *Samuel Saulem*.

Quest 13.

An ministrorum est adulatoriè in servire magnatum libidinibus, & eorum sceleribus connivere? An verò ut Dei servos absque *παρακαλῶν*, omnes maximos & minimos publicè peccantes monere & increpare oportet? *Resp.* Posterius habemus, 1 *Tim.* 5.20. [Eos qui peccant in conspectu omnium increpa, ut reliqui metuant; obtestor in conspectu Dei & Domini Jesu Christi, & sanctorum angelorum ut hæc observes, non præferens unum alteri, sine inclinatione in personas.] *Job.* 32.21. [Non nunc accipiam personam

nam ullius, & apud hominem non
utar adulatione, non enim novi uti
adulatione, nam cito me tolleret
creator meus.] 34.19. [Qui non
accipit personam principum neque
agnoscitur apud ipsum nobilis præ
paupere, nam opus manuum ejus
sunt omnes.] *Fer.* 1.18. [Ne for-
mides à facie eorum, ne conteram
te in conspectu eorum.]

C A P. XIII.

*Contra Libertinos & Toleratistas qui
Religionum omnium tolerantiam
& licentiosam conscientis omni-
bus licet corruptissimis libertatem
asserentes, magistratui omnem de
sacris curam eripiunt.*

Quest. 1.

AN in ecclesia tolerari debent do-
centes falsa absq; censurarū in-
F 3 flictione

fictione? *Resp.* Ob huiusmodi securam tolerantiam irascitur Deus gubernatoribus ecclesiæ *Theatyrensis*, *Apoç. 2. 20.* [Habeo adversus te pauca, quia toleras mulierem *Jezebel*, quæ se dicit Propheten, docere & seducere servos meos.] Tolerantiæ huic contradicit praxis Apostolica, *1 Tim. 19. 20.* [Habens fidem & bonam conscientiam, quam quidam repellentes circa fidem naufragaverunt; ex quibus est *Hymeneus* & *Alexander*, quos tradidi Satanæ ut discerent non blasphemare.]

Quæst. 2.

An solum blasphemiae, vel etiam quælibet hæresis, imo quilibet errores dividentes & turbantes ecclesiam obstinatè defensi, merentur excommunicationem? *Resp.* Ita Apostolus, *Gal. 5. 12.* [Utinam & abscindantur qui vos perturbant, currebatis]

currebatis bene, quis vos impedivit obedire veritati? modicum fermentum totam massam corrumpit: qui vos perturbat portabit iudicium suum quicumque ille est.] 1 *Cor.* 5. 7. 13. [Expurgate vetus fermentum, auferte malum ex vobis ipsis.] Ad *Titum.* 3. 10. [Hæreticum hominem post unam aut alteram admonitionem repelle.] 2 *Thess.* 3. 14. [Si quis nostro per epistolam sermoni non auscultaverit, hunc notate nec commercium cum eo habete ut confundatur.]

Quæst. 3.

An magistratui *Israelitico* mandavit Deus capitali supplicio afficere Apostatas & seductores à veritate & recto cultu? *Resp.* Ita legimus, *Deut.* 16. 12. [Si audiveris in una urbium tuarum quod egressi sunt filii *Belial* & averterunt habitatores

urbis suæ, et dixerunt eamus et serviamus diis alienis, quos ignoratis, quære sollicitè et diligenter rei veritatem, et si invenies certum esse quod dicitur, percuties statim habitatores urbis illius in ore gladii ut avertatur Dominus ab ira sui furoris.] *Levit. 24. 16.* [Qui blasphemaverit nomen Domini morte moriatur.]

Quæst. 4.

An Israelitici magistratus eas leges sunt executi? *Resp.* Ita legitur 2 *Reg. 23. 5.* [Et delevit *Josias* aruspices quos posuerunt reges Judæ ad sacrificandum in excelsis, et eos qui adolebant incensum *Baal*, et soli, et lunæ, et duodecim signis.] Et *Cap. 10. 25.* [Percusserunt servos *Baal* ore gladii.]

Quæst. 5.

An magistratui etiam in novo Testa-

Testamento commisit Deus gladium ut omnia mala et scelera civilibus poenis supprimat? *Resp.* Ita docetur *Rom.* 13. 4. [Si malum feceris, time, non enim sine causa gladium portat, Dei enim minister est et vindex in iram ei qui malè agit.]

Quest. 6.

An errores et schismata maxima sunt mala et pestes atroces, quæ perdunt animas populorum æquè ac adulteria, veneficia, cædes, aut alia quævis flagitia? *Resp.* Vide: Cap. 1. quæstione prima, et 2 *Tim.* 2. 27. [Sermo eorum depascit ut gangræna, ex quibus est *Hymenæus* et *Philetus*, qui circa veritatem aberrârunt à scopo.]

Quest. 7.

An errores sunt exitiales non tantum iis qui seducunt, sed etiam

E 5 populo

114 Catechesis Elenctica.

populo qui seducitur? *Resp.* Ita docetur *Matth.* 15. 14. [Omittite illos, duces sunt cæci cæcorum, quod si cæcus cæcum duxerit, ambo in foveam cadent.] *Act.* 20. 29. [Scio lupos graves non parcentes gregi ingressuros esse in vos post meum discessum, et exorituros ex vobis ipsis qui loquentur perversa, et discipulos post se abstrahent.] *Ezek.* 36. 3. [Hic propter iniquitatem suam tolletur, sanguinem verò ejus è manu speculatoris repositam.]

Quest. 8.

An errores mentis possunt esse causæ adulteriorum, homicidiorum et aliorum carnalium criminum, quæ res publicas secundum ipsos adversarios evertunt? *Resp.* Ita docet *Apostolus Rom.* 1. 24. [Dei veritatem transformarunt in falsitatem,

tem, propterea tradidit eos Deus
foedis affectionibus, ultionem quæ
justa erat pro errore suo in seipsis
acceperunt, et sicut non visum est
iis Deum in notitia retinere, ita
tradidit eos Deus in mentem omnis
judicii expertem: oppleti omni in-
justitiâ, malitiâ, scortatione, foedi-
fragi, immisericordes, Dei exoso-
res.]

Quæst. 9.

An præter æternam animarum per-
ditionem, temporales calamitates
populis immittuntur ob errores et
eorum fructus? *Resp.* Ita doctum
ad *Rom.* 1. 18. [Revelatur ira Dei
de cœlo adversus omnem iniquita-
tem et impietatem hominum, qui
veritatem injustè detinent.] *Josue*
22. 18. [Vos hodie avertimini à
Jehova inde futurum est ut vobis
hodie rebellantibus adversus Jeho-
vam.]

116 *Catechesis Elenctica.*

vam, cras adversus totum *Israelem*.
ira ejus effervescat.]

Quæst. 10.

An errorum et impietatis toleratio ob mundana commoda aut ullos alios respectus principum et gubernatorum thronos evertit?
Resp. Ita Deus *1 Sam. 2. 30.* [Honorantes me honorabo, contemptores autem mei leves fient.] Et *3. 13.* [Edico me vindicaturum esse familiam ejus usque in sæculum propter iniquitatem, eo quod noverat indignè agere filios suos & non represserit eos.] *1 Reg. 14. 1.* [Abjecisti me post tergum tuum, idcirco ecce ego inducturus malum in domum tuam, et excisurus sum *Ferobobamo* mingentem ad parietem.]

Quæst. 11.

An errans conscientia excusatur vel
coram.

coram hominibus, vel coram Deo homicidarum, idolatrarum, et aliorum crimina? *Resp.* Negatur hoc *Joan.* 16. 2. [Veniet tempus cum quisque vos interemerit, putabit se cultum præstare Deo.] Et 2 *Thes.* 2. 11. [Mittet iis Deus efficaciam erroris ut credant mendacio, ut damnentur omnes qui non crediderunt veritati.]

Quest. 12.

An errores mentis externis poenis possunt corrigi? *Resp.* Ita asserit *Solomon Prov.* 22. 15: [Stultitia alligata est animæ pueri, sed virga eruditionis removet eam procul ab eo.] Et 29. 15. [Virga et correctio dat sapientiam.] *Psal.* 119. 67. [Priusquam humiliarer ego errabam, at nunc sermonem tuum observabo.]

CAP. XIV.

Contra Episcopaturientes, qui Presbyteros ut vocant laicos explodentes, novum in Ecclesiam munus introducunt Episcopatum, à Presbyteratu distinctum; attribuentes Episcopo soli jus divinum ordinandi ministros, et gubernandi Ecclesiam, ac instituendi liturgias variasque ceremonias in cultu divino.

Quaest. 1.

AN solus Christus ut supremus gubernator et rex Ecclesiae, jus habet instituendi ecclesiastica officia, et sacras ceremonias; adeoque an Christo injurii sunt qui ad ejus instituta quicquam addere, aut ab iis quicquam demere praesumunt?

Resp. Ita legimus *Psalm. 2. 6.* [Atqui
ego

ego regem meum præfeci Sioni
monti sanctitatis meæ.] Et ad
Eph. 4. 8. [Cum ascendisset in
sublime, dona dedit hominibus; is i-
gitur dedit alios pastores et docto-
res.] Ad *Heb.* 3. 1. [Considerate
Apostolum et Pontificem professi-
onis nostræ Jesum Christum qui fi-
delis fuit ei qui ipsum constituit, sicut
Moses in tota domo ipsius.] Et 8. 5.
[Vide ut facias omnia ad exemplar
quod ostensum est tibi in monte.]
Prov. 30. 6. [Ne adde ad verba e-
jus ut non corripiat te, et efficiaris
mendax.] *Apoc.* 22. 13. [Si quis
adjecerit ad hæc, apponet ei Deus
plagas scriptas in libro isto, et si
quis abstulerit aliquid de verbis hu-
jus prophetiæ, auferet Deus partem
ejus de libro vitæ.

Quest. 2.

An unum et idem est mu-
nus

nus Presbyteri et Episcopi, ita ut nullum omnino discrimen spiritus ponat inter Episcopum et Presbyterum. *Resp.* Sic legimus *Act.* 20. 17. 27. [Vocavit Presbyteros Ecclesiæ et dixit iis, attendite vobis et universo gregi in quo Spiritus sanctus posuit vos Episcopos regere Ecclesiam Dei.] *Ad Tit.* 1. 5. 7. [Constituas per civitates Presbyteros, si quis sine crimine est, oportet enim Episcopum sine crimine esse.] *1 Pet.* 5. 1, 2, 3. [Presbyteros precor pascite Dei gregem, illius inspectione vacantes *ἐπισκοπῶντες*, neque ut dominantes in clericis.] *Ad Phil.* 1. 1. [Sanctis qui sunt *Philippis* cum Episcopis et Diaconis.] Hic in una urbe plures Episcopi non potuerunt esse alii quam simplices Presbyteri.

Quæst. 3.

Quæst. 3.

An ut in veteri Testamento Deus super vulgus sacerdotum constituit quosdam sacerdotum principes, & omnibus sacerdotibus præfecit unum Pontificem; ita in novo super Presbyteros constituit Episcopos et omnibus Ecclesiasticis præfecit unum Pontificem Romanum? *Resp.* In novo Testamento nullos Deus constituit gradus inter ministros unius ordinis. *Eph. 4. 8.* [Dedit alios Apostolos, alios Prophetas, alios Pastores.] Nullum hic, neque alibi constituit Deus Apostolū super Apostolos, prophetā super prophetas, Pastorē super Pastores. *2 Pet. 5. 4.* Cum apparuerit princeps Pastorū.] *Ad Heb. 8. 20.* [Jesus factus est pontifex in æternum secundū ordinem *Melchisedech.*] Quicumque rapiens à Christo Pastorum principatum, sum-

122 *Catechesis Elenctica.*

suminum Sacerdorium & Pontificatum, constituit se Vicarium Christi in Ecclesia universalis loco et vice Christi, is est ille magnus et
 ὁ ἀντίχριστος.

Quest. 4.

An omnes Pastores sunt inter se æquales, & nullus reliquis est prædominans, ad quem solum spectat ejicere quemquam ex Ecclesia? *Res.* Ita Christus *Matth. 20. 25.* [Principes Gentium dominantur eorum, & qui majores sunt potestatem exercent in eos, non ita erit inter vos.] *Epist. 3. Joan. 9.* [Is qui amat primatum in Ecclesia, Diotrephes, non recipit nos, eosque qui recipiunt fratres eiicit de Ecclesia.]

Quest. 5.

An Deus attribuit jus ordinandi Presbyteros uni Episcopo, an verò toti Presbyterio? *Resp.* Posteriorius

rius affirmat *Paulus*, 1 ad *Tim.* 4. 14. [Noli negligere gratiam quæ in te est, quæ data est tibi, per prophetiam cum impositione manuum Presbyterii.]

Quæst. 6.

An gubernatio Ecclesiæ commissa est à Christo pluribus Presbyteris, non uni alicui Presbytero?

Resp. Ita legimus ad *Heb.* 13. 17.

[Obedite præpositis vestris, et subiacete iis, ipsi enim vigilant pro animabus vestris, tanquam rationem reddituri.] *Act.* 20. 17. [Atten-

dite vobis et universo gregi regere Ecclesiam Dei.] 1 ad *Tim.* 5. 17.

[Qui bene præsunt Presbyteri duplici honore digni habeantur.]

Quæst. 7.

An jurisdictio Ecclesiastica & exercitium censurarum spectat ad plures Presbyteros, an verò ad unum

125 Catechesis Elenctica.

num episcopum? *Resp.* Prius affirmat Christus, *Matth.* 18. 17. [Dic ecclesiæ, Si autem ecclesiam non audiverit, sit tibi velut Ethnicus & Publicanus.] 2 ad *Cor.* 2. 6. [Sufficit ejusmodi objurgatio quæ facta est à pluribus.] 1 *Cor.* 5. 3. [De iis quæ intus sunt vos judicatis, auferre malum de medio vestri.]

Quæst. 8.

An constitutio canonum ecclesiasticorum, & vox decisiva in omnibus Synodis spectat ad plures Presbyteros, an verò ad unum Episcopum? *Resp.* Prius legimus, non posterius, *Act.* 5. 16. [Convenerunt Apostoli & Presbyteri videre de verbo hoc.] Et 22. [Placuit Apostolis & Senioribus.] Et 41. [Præcipiens custodire præcepta Apostolorum & seniorum.] *Cap.* 16. 4. [Tradebant iis dogmata quæ erant

rant decreta ab Apostolis & senioribus.]

Quæst. 9.

An in gubernatione ecclesiæ quidam è populo qui non sunt prædicatores verbi debent adhiberi?

Res. Ita asserit Apostolus 1 ad *Tim.*

5.17. [Qui bene præsunt Presbyteri duplici honore digni habeantur, imprimis qui laborant in Verbo & Doctrina.]

Hic quidam præsunt et gubernant qui non sunt pastores et laborantes in Verbo. Ad *Rom.*

12. 8. [Qui exhortatur, in exhortando ; qui distribuit, in simplicitate ; qui præest, in diligentia, &c.]

1 *Cor.* 12.28. [Deus posuit in ecclesia primò Apostolos, deinde Prophetas, tertiò doctores, exinde opitulationes et gubernationes.]

Quest. 10.

An publicæ preces legendæ sunt à Dei Ministris ex libro? An verò pro dono et motu Spiritus sancti ministri debent orare liberè prout ipsorum et populi necessitas postulat? *Resp.* Posterius habemus *Zach. 12. 10.* [Effundam super domum *Davidis* et habitatores *Hierusalem* spiritum gratiæ et precum.] *2 Cor. 3. 17.* [Ubi est spiritus Domini ibi est libertas.] *Rom. 8. 16.* [Spiritus adjuvat infirmitatem nostram, nam quid oremus sicut decet nescimus, sed spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus.]

Quest. 11.

An reformatos decet à pontificiis Idololâtris verè *Egyptiis*, *Syris*, et *Babyloniis* mutuare formulas orationum aut quicquam aliud in cultu divino

vino quod est præter Dei Verbum?
R. Negat hoc *Isa.* 52.11. [Discedite,
discedite, exite illinc, immundum ne
attingite, exite ex medio ejus, purga-
te vos qui portatis vasa *Jehovæ*.]
Et 8.6. [Sprevit populus hic aquas
Siloæ leniter fluentes, et gaudium est
apud *Rhesim* et filium *Rhemalia*,
propterea Dominus faciet ut ascen-
dant contra istos aquæ illius flumi-
nis fortissimæ et amplissimæ.]

Quest. 12.

An alii dies festi præter Sabba-
rum in ecclesia Christiana celebra-
disunt? *Resp.* Negat hoc *Paulus*
ad *Gal.* 4.10. [Dies observatis, et
mensēs, et tempora, et annos, timeo
vos ne frustra laboraverim in vo-
bis.] Ad *Coloss.* 2.17. [Nemo vos
judicet in cibo aut in potu, aut in
parte diei festi, aut *Neomemarum*,
aut *Sabbatorum*, quæ sunt umbra
futo-

128 *Catechesis Elenctica.*

futurorum, corpus autem Christi.]

Quæst. 13.

An dies Dominicus est religiose observandus? *Resp.* Hoc postulat perpetuum & morale præceptum de sanctificando die septimo. *Exod.* 20.9. [Sex diebus operaberis & facies omne opus tuum & septimus Sabbatum erit Domino Deo tuo.] Mutatio autem primi septimi scilicet à creatione, in alterum septimum (qui fuit dies primus creationis & lucis in quo Christus Resurrexit) demonstratur per praxin Christi & apostolorum qui eo die solennes suos conventus & sacra celebrabant. *Marc.* 16.9. [Resurrexit Jesus mane, primo die hebdomadis.] *Joan.* 20.19. [Cum vespera esset primo illo die hebdomadis, ubi congregati erant Discipuli venit Jesus & stetit in medio eorum.] *Act.* 27. [Primo
a utem

autem die hebdomadis congregatis discipulis ad frangendum panem produxit *Paulus* sermonem usque ad mediam noctem.] 2 ad *Cor.* 16. 1

[Sicut ordinavi ecclesiis *Galatia* ita & vos facite, primo quoque die hebdomadis unusquisque vestrum apud se seponat quod Dei benignitate licuerit.] *Apoc.* 1. 10. [Fui in spiritu die dominico.]

Quæst. 14.

An in celebratione sacræ coenæ recipientibus panem & poculum genua sunt flectenda? *Resp.* Aliter Christus et Apostoli sacram coenam participarunt, *Mat.* 26. 25, 26. [Vespere autem facto discumbibat Jesus cum Discipulis suis, et coenantibus iis, accepit Jesus panem deditque discipulis.] Hic in summo ἀπολατρείας, idololatriæ maximæ periculo cavenda omnis est εἰδωλοσπρηγία

sub humilitatis, obedientiæ, aut alio quovis prætextu, secundum Apostolum ad *Col. 2. 18, 23.* [Nemo vos seducat in submissione animi et religioso cultu Angelorum, pedem inferens in ea quæ non vidit, et temerè incitatus carnis suæ intelligentia quæ præscripta ex præceptis et doctrinis hominum rationem habent sapientiæ in cultu voluntario et submissione animi, et quod non parcant corpori, nec tamen ullius sunt pretii.]

Questio 15.

An inter ritus Baptismi à Christo institutos licèt interficere signum crucis aut ullam aliam ceremoniam ab humano cerebro inventam?

Resp. Divini cultus institutor est solus Deus in omnibus maximis & minimis, ad *Heb. 8. 5.* Divinitus dictum est *Mos.* dum esset absoluturus taberna-

tabernaculum, [Vide ut facias omnia secundum exemplar quod ostensum est tibi in monte.] Quanto-
pere autem inventa humana Deo displiceant in ipsius cultu, docemur *Feremia* 7.13. [Posuerunt abominaciones suas in domo hac quæ vocatur de nomine meo ut polluant eam, ædificarunt excelsa *Topheti* quod non præceperam iis, neque subierat animum meum.]

CAP. XV.

Contra Lutheranos, qui sub ementito Lutheri Nomine præter plerosque Arminianorum errores et omnes episcopaturiensium multaq; plures ceremonias, tuentur consubstantiationem corporis Christi in sacra cana cum consecrato pane, imo & u-
G 2 *bigni-*

biquitatem humanitatis Christi multaque alia erronea; ea spiritus acerbitate, ut à se in istis solis dissentientes, etsi cetera orthodoxos, suis ecclesiis ejiciant ut hæreticos; nec cuiquam orthodoxorum, nisi ipsorum heterodoxiis accedant, Christianæ fraternitatis dextram volunt porrigere.

Quest. I.

AN in sacramento cœnæ corpus Christi latet in aut sub pane; & sanguis in aut sub vino? *Resp.* Negatur hoc, *Act. 3. 21.* [Quem oportet cœlum recipere usque ad tempora restorationis omnium.] Hic Christi corpus est in cœlo non in terris: Et etiam ipse Christus, *1 ad Cor. 11. 24.* [Hoc facite in mei commemorationem.] Commemoratio est absentium non præsentium, ante

ante faciem, in manu, in ore, in stomacho. *Joan.* 16.28. [Exivi à Patre & veni in mundum, iterum relinquo mundum & redeo ad Patrem.] Et *versu* 7. [Expedit vobis ut ego abeam, nam si non abivero paracletus non veniet.] Nunquam revera abivit Christus in corpore, si semper latuit ejus corpus in pane & vino.

Quaest. 2.

An consubstantiatio seu realis praesentia substantiae corporis Christi ex ipsis verbis institutionis refutatur? *Resp.* Ita apparet, *Matth.* 26. 26. [Accipit Jesus panem & ait, hoc est corpus meum.] Non sub, in, cum, hoc est corpus meum, *1 Cor.* 11.25. [Hic calix est novum testamentum in meo sanguine.] Non in hoc calice est meus sanguis Novi Testamenti.

Quæst. 3.

An corpus Christi est præsens in Sacramento et verissimè in eo manducatur ore fidei licet non sit præsens in elementis, nec manducetur ore corporis? *Resp.* Ita docet *Paulus* I *Cor.* 10. 16. [Panis quem frangimus nonne est participatio corporis Domini?] *Joan.* 6. 36. [Qui edit carnem meam et bibit sanguinem meum in me manet, et ego in eo.] Edimus et manemus in Deo spiritualiter per fidem, non corporaliter, ver. 35. [Ego sum panis vite; qui venit ad me non esuriat, et qui credit in me non sitiet.] Hic venire et edere panem vite, est credere in Christum.

Quæst. 4.

An increduli & damnandi ore corporis edunt Christi carnem? *Resp.* Hoc negatur *Joan.* 6. 21. [Ego sum

sum panis vitæ, si quis ederit ex hoc pane vivet in æternum, panis autem quem ego dabo, est caro mea quam ego dabo pro mundi vita.]

Quest. 5.

An incredulis offertur in cœna Domini corpus & sanguis Christi, quæ illi suâ culpâ rejicientes, peccant in corpus et sanguinem Domini? *Resp.* Ita quidem Apostolus 1 ad *Cor.* 11. 27. Quicumq; manducaverit panem hunc, et bibent calicem hunc indignè, reus erit corporis, et sanguinis Domini, non dijudicans corpus Domini.]
Ad Heb. 10. 29. [Quanto magis putatis mereri deteriora supplicia qui Filium Dei conculcaverit et sanguinem novi Testamenti pollutum duxerit?]

Quest. 6.

An Christi corpus ut in aliis omnibus

nibus proprietatibus nostris corporibus simile fuit, ita in hoc quod non sit simul in pluribus locis? *Resp.* Ita docemur ad *Heb.* 2. 14, 17. [Quia pueri participes sunt carnis & sanguinis, ipse quoque consimiliter particeps factus est eorundem, unde debuit per omnia fratribus similis fieri.] *Matth.* 28. 5. [Jesum quaeritis? non est hic, surrexit enim, videte locum ubi positus erat Dominus.] *Joan.* 16. 18. [Relinquo mundum, & vado ad Patrem.]

Quest. 7.

An ubiquitas Christo convenit secundum solam deitatem & spiritum, non verò secundum humanitatem & corpus? *Resp.* Ita legimus *Psal.* 139. [Quo ibo à spiritu tuo? si ascendero in cœlum tu ibi es, si descendero in infernum tu ibi ades.] *Jer.* 23. 24. [Num Deus de

de propinquo ego sum, & non Deus de longè, nonne cœlum & terram ego impleo?]

Quæst. 8.

An corporalis præsentia, & corporalis fidelium manducatio quicquam profunt; et an spiritualis manducatio quam nos urgemus sola prodest, adeoque an de quæstione omnino infructuosa tantas contra nos tragædias Lutheranos decet excitare? *Resp.* Hac de re mens Christi patet *Joan. 6. 63.* [Spiritus est qui vivificat, caro non prodest quicquam, verba quæ loquor spiritus sunt & vita.] 2 ad *Tim. 2. 23.* [Stultas autem & ineruditas quæstiones evita sciens quia generant lites.]

Quæst. 9.

An post unionem duarum naturarum in Christo personalem, ea sit communicatio idiomatum deitatis

G 5

huma-

138 *Catechesis Elenctica.*

humanitati, quæ humanitatem convertat in deitatem, aut deitati exæquet? *Resp.* Christus post resurrectionem remansit verus homo, nec ejus corpus veras suas proprietates amisit, sicut ipse docet *Luc. 20. 27.* [Videte manus meas & pedes meos, quia spiritus carnem et ossa non habet sicut me videtis habere.] *Act. 1. 9.* [Videntibus illis elevatus est, et nubes suscepit eum ab oculis eorum, hic Jesus qui sursum receptus est ascendens à vobis in cælum, ita veniet quemadmodum spectastis eum euntem in cælum.]

Quest. 10.

An proprietates utriusque naturæ, divinæ et humanæ quæ toti personæ ascribuntur, absq; omni confusione & inter se commixtione, limitantur secundum proprias naturas; Ita ut attributa divina tribuantur, toti personæ

personae secundum deitatem & spiritum, & humana secundum humanitatem & carnem? *Resp.* Ita distinguit *Petrus* Epist. 1.3.18. [Morte quidem affectus carne, vivificatus autem spiritu.] *Rom.* 13. [Filius Dei factus est ex semine *Davidis* secundum carnem.]

Quaest 11.

An divina proprietas affirmata de persona secundum naturam divinam, neganda est de humana natura, & etiam de persona Christi secundum humanam naturam? *Resp.* Sic docent apostoli dum Christum secundum spiritum agnoscunt *καρδία-γνωσιν* et omnisium, et tamen volunt secundum naturam humanam non fuisse omnisium, sed in scientia & gratia crevisse ut in statura humana à puero ad virum perfectum, *Marc.* 2.8. [Cum cognovisset:

140 *Catechesis Elenctica.*

set Jesus spiritu suo eos sic ratiocinari in cordibus suis.] *Luc. 2. 52.* [Jesus proficiebat sapientiâ, et staturâ, & gratia, apud Deum & apud homines.]

Quaest. 12.

An dissolvitur unio personalis, & separantur naturæ à se invicem, si natura humana non sit ubicunq; est divina, et evadat tam infinita quam divina? *Resp.* Negant hoc Angeli *Matth. 28. 6.* [Jesum quaeritis? non est hic.] Non fuit in eo loco præsens Christi humanitas, & tamen ibi necessariò fuit ejus divinitas quæ implet coelum & terram.

Quaest. 13.

An auferunt Deo omnipotentiam qui negant à Deo communicatam corpori Christi omnipræsentiam & infinitatem? *Resp.* Nullam Deo

Deo potentiam auferunt qui negant Deum posse mentiri. *Heb. 6. 18.*
[Impossibile est mentiri Deum.]
Aut qui affirmant Deum non dedisse creaturæ quod nunquam dedit, aut dare voluisse cujus creatura capax non est absq; contradictione, nam corpus infinitū est corpus non corpus, ut Deus finitus est Deus non Deus, quæ per nullam omnipotentiam possint simul consistere.]

Quest. 14:

An omnes Christiani infantes ante baptismum sunt extra foedus gratiæ et in regno diaboli æquè ac liberi Turcarum & Paganorum?

Resp. Negat hoc *Paulus* 1 ad *Cor.* 7. 14. [Alioqui filiū vestri immundi essent, nunc autem sancti sunt.]

Act. 2. 39. [Vobis facta est promissio et filiis vestris.] *Gen.* 17. 7, 12. [Statuam pactum meum inter

ter me et te, & semen tuum post te, ut sis Deus tuus et seminis tui post te, infans octo dierum circumcideretur in vobis.]

Quaest. 15.

An omnis baptizatus in actu baptismi recipit gratiam salvificam & certissimè regeneratur? *Resp.* Negat hoc *Petrus de Simone Mago Act. 18. 24.* de quo testatur statim à baptismo [Non est tibi pars ulla neque fors in sermone isto, cor enim tuum non est rectum coram Deo, video enim te esse in felle amaritudinis, et obligatione iniquitatis.] *1 Joan. 3. 9.* [Omnis qui natus est ex Deo non peccat, nam semen Dei manet in eo.] Qui semel est regeneratus in eo semper manet semen divinae Gratiæ, nec unquam perit. Nullus autem dubitat quin baptizatorum plurimi damnentur.

CAP.

CAP. XVI.

Contra Pontificios ex quorum erroribus, hæresibus, idololatriis, antichristianis oppressionibus, nos instituti temporisque ratio pauca tantum sinit attingere.

Quest. I.

AN Scripturis credendum est propter autoritatē Dei loquentis in iis; an verò propter testimonium humanum Ecclesiæ? *Resp.* Prius legimus 2 *Tim.* 3. 16. [Omnis Scriptura divinitus est inspirata.] 1 *Joan.* 5. 9. [Si testimonium hominum accipimus, testimonium Dei majus est.] 2 *Pet.* 1. 19, 21. [Habemus firmiorem Propheticum sermonem; non enim voluntate humanā allata est aliquando prophetia sed Spiritu sancto

144 *Catechesis Elenctica.*

sancto inspirati loquuti sunt sancti
Dei homines.

Quest. 2.

An verbum Dei scriptum absq;
traditionibus est norma perfecta,
continens omnia, vel creditu, vel
factu necessaria ad salutem? *Resp.*
Ita habemus *Psal* 19.8. [Lex Do-
mini perfecta est convertens ani-
mam.] *2 Tim.* 3.15, 17. [Sacras li-
teras nosti quæ te possunt instruere
ad salutem, ut perfectus sit homo
Dei ad omne opus bonum instru-
ctus.] *Matth* 15.6. [Irritum fecistis
mandatum Dei propter traditio-
nem vestram.] *Gal.* 2.8. [Licet nos
aut Angelus de coelo evangelizet
vobis præterquam quod evangeli-
zavimus, anathema sit.] *Deut.* 4.2.
[Non addetis ad verbum quod lo-
quor vobis nec auferetis ab eo.]

Quest. 3.

Quest. 3.

An Scriptura tam est obscura
ut homines simplices inde non pos-
sint instrui in rebus necessariis ad
salutem? *Resp.* Negat hoc psaltes
19.8,9. [Testimonium Domini fi-
dèle sapientiam præstans parvulis,
præceptum Domini mundum illu-
minans oculos.] Et 119.105. [Lu-
cerna pedibus meis verbum tuum,
& lumen semitis meis.] Et ver. 130
[Declaratio sermonum tuorum il-
luminat et intellectū dat parvulis.]

Quest. 4.

An à solis ministris aut etiam à
populo absq; peculiari dispensatio-
ne legi debent Scripturæ? *Resp.* Af-
firmat hoc Christus *Joan.* 5. 39.
Omnibus absq; limitatione impe-
rans diligentem Scripturarum le-
ctionem. [Scrutamini Scripturas
quia vos putatis in ipsis vitam æter-
nam

146 *Catechesis Elenctica.*

nam habere & illæ sunt quæ testimonium perhibent de me.] Et *Moses*, *Dent. 6. 6, 7, 8.* [Eruntque verba hæc quæ ego præcipio hodie tibi in corde tuo, & narrabis ea filiis tuis, & meditaberis sedens in domo tua, & ambulans in itinere, dormiens atque confurgens, & ligabis ea quasi signum in manu tua, eruntque & movebuntur inter oculos tuos, scribesque ea in limine & ostiis domus tuæ.] Item *Paulus*, *1 Thess. 5. 27* [Adjuro vos per Dominum ut legatur Epistola hæc omnibus sanctis fratribus.]

Quæst. 5.

An libri Apocryphi addendi sunt ad scripturam canonicam?
Resp. Negat hoc *Paulus*, *Rom. 3. 2* [Credita sunt Judæis eloquia dei.]
 Libri autem isti Apocryphi Græcè scripti nunquā à Judæis habiti sunt
 pro

pro canonica Scriptura. Ipse Christus excludit libros Apocryphos à Scriptura. *Luc. 24. 44.* [Omnia quæ scripta sunt in lege *Mosis* & Prophetis, & Psalmis.] Circumscribit Dominus Scripturam his tribus, nullus autem Apocryphorum liber ullo horum trium continetur.

Quæst. 6.

Qui Textus Scripturæ sunt authentici in quos fides ultimo resolvitur. Num hebræi veteris, & græci novi Testamenti quos prophetis & Apostolis Spiritus sanctus dictavit, an vero latini quos meri homines composuerunt sæpius à fontibus aberrantes. *Resp.* Prius est *Pauli, Eph. 2. 20.* [Superædificati super fundamentum Prophetarum & Apostolorum.] Hic, fidei fundamentum sunt Scripta Prophetarum & Apostolorum qui absque
con:

148 *Catechesis Elenctica.*

controversia scripserunt Hebraicè & Græce : in aliis autem scriptis non fundatur fides nisi in quantum cum istis concordant & ab iis deducuntur.

Quest. 7.

An in omni controversia de Religione, Scriptura est summus iudex cujus solius sententiæ absque ulteriori appellatione standum est? *Resp.* Ita docet *Isai. 8. 20.* [Ad legem & testimonium, quod si non dixerint juxta verbum hoc, non est in iis matutina lux.] Et ipse Christus *Marc. 12. 24.* [Nonne ideo erratis non scientes Scripturas?] Et *Luc. 16. 29* [Habent *Mosen* & Prophetas, audient illos.] *Joan. 12. 48.* [Qui non accipit verba mea, habet qui judicet eum, sermo quem loquutus sum ille judicabit eum in novissimo die.] *Act. 17. 11.* [Acceperunt verbum cum

cum omni aviditate quotidie scrutantes Scripturas si hæc ita se haberent.

Quest. 8.

An ministeriū interpretandi difficiles Scripturas importat potestatem vel singulis ministris, vel totis conciliis determinandi aut imperandi quicquam contra locos Scripturæ manifestos? *Resp.* Negat hoc *Paulus*, 2 *Cor.* 1.24. [Non quia dominamur fidei vestræ, sed adjutores sumus gaudii vestri.] 1 *Pet.* 5.3. [Neque ut dominantes in cleris.] *Act.* 4.19 [Si justum est in conspectu Dei vos audire potius quam Deum, vos judicate.]

Quest. 9.

An originale peccatum post baptismum vel concupiscentia in regnitis & prava inclinatio, ac motus primus erga peccatum est revera peccatum

150 *Catechesis Elenctica.*

peccatum & divinæ legis transgressio? *Resp.* Ita Apostolus, *Rom.* 7.7. [Peccatum non cognovi nisi per legem: nam concupiscentiam nesciebam nisi lex diceret, non concupisses.] Et versu 20. [Non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum.] Et 24. [Infoelix ego homo, quis me liberabit à corpore mortis hujus?]

Quest. 10.

An post peccatum *Adami* in omni homine liberum arbitrium ad omne bonum spirituale est impotens & omnino mortuum? *Res.* Ita legimus *Joan.* 15.5. [Sine me nihil potestis facere.] Ad *Ephes.* 2.5. [Cum essemus mortui in peccatis Deus convivificavit nos Christo.] *Rom.* 8.6. [Prudentia carnis mors est, quoniam sapientia carnis inimicitia est in Deum; legi enim Dei non sub-

subjicitur nec enim potest.]

Quaest. 11

An omne peccatum est mortale, quod suâ naturâ meretur mortem æternam? *Resp.* Ita habet Apostolus *Rom. 6. 23.* [Stipendium peccati mors.] Et ad *Galat. 3. 10.* Scriptum est maledictus omnis qui non permanet in omnibus quæ scripta sunt in libro legis ut ea faciat.] *Mat. 5. 22* [Ecce dico vobis omnis qui dixerit fratri suo fatuè, reus est gehennæ ignis.]

Quaest. 12.

An per merita de congruo, seu per opera quævis præparatoria disponere se ullus irrogenitus potest ad regenerationem? *Resp.* Negat hoc Deus, *Gen. 6. 5.* [Videt Deus quod cuncta cogitatio cordis humani intenta esset ad malum omni tempore.] *Jer. 13. 23.* [Si mutare potest

152 *Catechesis Elenctica.*

test *Æthiops* pellem suam, aut *pardus* varietates suas, & vos poteritis *benefacere* cum didiceritis *malum*.] Et 17.9. [Pravum est cor hominis super omnia, & inscrutabile, quis cognoscet illud?] *Matth.* 7. 18. [Non potest arbor mala bonos fructus facere.]

Quæst. 13.

An in regeneratione & primo actu conversionis aliqua pars gratiosi actus est ascribenda viribus naturæ, an vero totum dandum est gratiæ divinæ? *Resp.* Posterius est Apostoli ad *Eph.* 2. 10. [Ipsius sumus factura creati in Christo Jesu in operibus bonis.] *Joan.* 6. 44. [Nemo potest venire ad me nisi Pater qui misit me traxerit illum.] *Jer.* 31. 18. [Converte me & convertar.] *Ezek.* 36. 26. [Dabo vobis cor novum, & spiritum novum ponam
in

in medio vestri, et auferam cor lapideū, & dabo vobis cor carneū.] *Phil.* 1. 29. [Vobis datum est ut in eum credatis.] *Eph.* 2. 8. [Gratia estis salvati per fidem, et hoc non ex vobis, Dei enim donum est.]

Quest. 14.

An justificatur homo per opera sua vel ullum habitum inhærentē, an verò gratis per remissionem peccatorum propter Christi sanguinem fide applicatum? *Resp.* Posterius est Apostoli *Rom.* 3. 20. [Ex operibus legis non justificabitur omnis caro coram Deo.] Et 28. [Arbitramur justificari hominem per fidem sine operibus legis.] Et 24. [Justificati gratis per gratiam ipsius, per redemptionem quæ est ex Christo Jesu quem proposuit Deus propitiationem per fidem in sanguine ipsius ut sit ipse justus, et justifi-

H

cans

154 *Catechesis Elenctica.*

cans eum qui est ex fide Jesu Christi.] *Galat. 5. 4.* [Evacuati estis à Christo qui in lege justificamini à gratia excidistis.] *Phil. 3. 9.* [Omnia arbitror ut stercora ut Christum lucrifaciam, & inveniar in illo non habens meam justitiam quæ ex lege est, sed illam quæ ex fide est Christi, quæ ex Deo est justitia.]

Quæst. 15.

An nostra peccata Christo imputantur & ejus justitia nobis? *Res.* Ita docet Apostolus *2 Cor. 5. 21.* [Eum qui non noverat peccatum pro nobis fecit peccatum, ut nos efficeremur justitia Dei in ipso.] *Gal. 3. 13.* [Christus nos redemit de maledicto legis factus pro nobis maledictum.]

Quæst. 16.

An fides justificans est implicita consistens cum crassa ignorantia illius

lius quod creditur? *Res.* Negat hoc
Isaias 53.13. [In scientia sua iusti-
ficabit iustus servus meus multos.]
Foan. 4.22. [Vos adoratis quod ne-
scitis, nos adoramus quod scimus.]
Matth. 6.45. [Scriptum est in Pro-
phetis, erunt omnes docti à Deo.]

Quæst. 17.

An fides justificans separabilis est
à charitate et bonis operibus? *Res.*
Negat hoc Apostolus *Gal.* 5.6. [Fi-
des quæ per charitatem operatur.]
Matth. 7.17. [Omnis arbor bona
fructus bonos facit.] *Jac.* 3.26. [Si-
cut corpus sine spiritu mortuum est,
ita fides sine operibus mortua est.]
1 Foan. 2. 4. [Qui dicit se nosce
deum et mandata ejus non custodit,
mendax est, et in hoc veritas non
est.]

Quæst. 18.

An fides justificans est nudus as-
sensus veritati divinæ, an insuper fi-
ducia

156 *Catechesis Elenctica.*

ducia promissiones fœderis applicans iisq; adhærens? *Resp.* Posterius affirmat *Jac.* 2. 19. [Tu credis quod unus sit Deus et benefacis, diaboli credunt et contremiscunt.] *Heb.* 11. 13. [In fide omnes isti defuncti sunt non accipientes promissiones, sed à longe eas aspicientes, et amplexi.] *Et ver.* 1. [Est autem fides subsistentia eorum quæ sperantur, et demonstratio eorû quæ non cernuntur.] *Quæst.* 19.

Omnes
quinque
articuli
Armui-
anorum
sunt deg-
mata pœ-
tificia, fi-
cut etiam
Episcopa-
tur censû
et Luthe-
ranorum
plerique
errores.

An firma fides excludit anxiam dubitationem? *Resp.* Ita docet *Jac.* 1. 6. [Postulet in fide nihil dubitans; qui enim dubitat similis est fluctui maris qui à vento movetur.] *Heb.* 10. 22. [Accedamus cum vero corde in plenitudine fidei, et teneamus spei nostræ confessionem indeclinabilem.] *Rom.* 8. 39. [Cæcus sum quia neque mors, neque vita,
neque

neque ulla alia creatura poterit nos
separare à charitate Dei quæ est in
Christo Jesu Domino nostro.] 2.
Tim. 4. 8. [Fidem servavi, in reliquo
reposita est mihi corona justitiæ,
quam reddet mihi Deus in illo die
justus judex; non solum autem mihi,
sed et iis qui diligunt adventum e-
jus.] *Heb.* 6. 18. [Ut per duas res
immutabiles, quibus impossibile est
Deum mentiri, fortissimum solati-
um habeamus.]

Quest. 20.

An pii assequuntur vitam æter-
nam merito bonorum operum? *Res.*
Negat hoc Apostolus *Rom.* 8. 18.
[Non sunt condignæ passionibus hu-
jus temporis ad futuram gloriam.]
Et 6. 23. [Stipendium peccati mors,
gratia autem Dei vita æterna.] Et
11. 6. [Reliquiæ salvæ factæ sunt
secundum electionem gratiæ, quod

158 *Catechesis Elenctica.*

fi per gratiam, jam non ex operibus, alioqui gratia non est gratia; sin ex operibus, non est gratia, alioquin opus non est opus.] *Luca* 17. 10. [Cum feceritis omnia quæ præcepta sunt vobis, dicite servi inutiles sumus, quod debuimus facere fecimus.] *Tit.* 3. 5. [Non ex operibus justitiæ quæ fecimus nos, sed secundum suam misericordiam salvos nos fecit.] *Quest.* 21.

An ulli Sanctorum in hac vita eo perfectionis evadunt ut non peccent? *Resp.* Negat hoc 1 *Joannes* 1. 8. [Si dixerimus quod peccatum non habemus ipsi nos seducimus, et veritas in nobis non est.] *Jacob.* 3. 2. [In multis offendimus omnes.] *Psal.* 39. 13. [Comprehenderunt me iniquitates meæ et multiplicatæ sunt super capillos capitis mei.] *Eccles.* 7. 21. [Non est homo justus in terris

terris qui faciat bonum et non peccet.] *Job.* 15. 16. [Coeli non sunt mundi in conspectu ejus, quanto magis abominabilis est homo qui bibit quasi aquam iniquitatem?] *Isa.* 64. 6. [Et facti sumus sicut immundus omnes nos, et quasi pannus menstruatae universae justitiae nostrae.] *Quest.* 22.

An Christus pro fidelium peccatis plenè satisfecit, tam pro poena quam pro culpa? *Resp.* Ita docemur *1 Joan.* 1. 7. [Sanguis Jesu Christi nos purgat ab omni peccato.] Et *2 Joan.* 2. [Ipse est propitiatio pro peccatis nostris.] *Isa.* 53. 4. [Verè languores nostros ipse tulit, et dolores nostros ipse portavit, vulneratus est propter iniquitates nostras, et livore ejus sanati sumus.] *Col.* 2. 13. [Delens quod adversum nos erat Chirographum decreti quod erat

contrarium nobis, et ipsum tulit de medio affigens illud cruci.]

Quest. 23.

An humanæ satisfactiones finitæ satisfacere possint infinitæ Dei justitiæ pro poenis peccati? *Resp.* Negatur hoc *Job. 35.6.* [Si peccaveris quid ei nocebis? si justè egeris, quid donabis ei? homini qui similis tui est nocebit impietas tua, et filium hominis adjuvabit justitia tua.] *Revel. 7. 14.* [Laverunt stolas suas et dealbaverunt eas in sanguine agni.]

Quest. 22.

An animæ piorum statim à morte adeunt cœlestem quietem et gloriam, nequaquam verò ignem purgatorii æqualiter Gehennæ torquentur? *Resp.* Ita docemur *Apoc. 14. 13.* Beati mortui qui in Domino moriuntur, à modo jam dicit Spiritus, nam requiescunt à laboribus] 2

Cor.

Cor. 5. 1. [Scimus si terrestris domus nostra dissolvatur, quod ædificationem ex Deo habemus, domum non manufactam, æternam in coelis.] *Luc. 23. 43.* [Hodie mecum eris in Paradiso.] *Phil. 1. 23.* [Desiderium habeo dissolvi et esse cum Christo, multo enim melius est.]

Quæst. 25. An sub novo Testamento renovare licet jugum antiquarum ceremoniarum? *Res.* Vetat hoc *Paulus Gal. 5. 1.* [State, et ne iterum jugo servitutis implicamini.] *Act. 15. 10.* [Quid tentatis Deum imponere jugum super cervices discipulorum, quod neq; patres nostri, neq; nos portare potuimus?]

Quæst. 26. An Sacramenta per ipsum opus externum operatum conferunt gratiam? *Res.* Negat hoc *Paulus Rom. 2. 28.* [Non quæ manifesta in carne est circumcisio; sed

H 5

circum-

162 *Catechesis Elenctica.*

circumcisio cordis in spiritu, non littera.] Et *1 Pet. 3. 21.* [Vos salvos facit baptismus non depositio sordium carnis, sed conscientiae bonae interrogatio in Deum per resurrectionem Jesu Christi.]

Quaest. 27. An omnes qui moriuntur absq; baptismo in aeternum pereunt? *Res.* Negat hoc Christus de latrone *Lucæ 23. 43.* [Hodie mecum eris in Paradiso.] Imo de omni credente. *Marc. 16. 16.* [Qui non crediderit condemnabitur.] Et de omni foederato electo. *Gen. 17. 12.* [Ero Deus tuus et seminis tui, et circumcides eos octavo die.] Multi moriebantur ante octavum diem, et in deserto per annos quadraginta nullus circumcidebatur.

Quaest. 28. An à foeminis aut aliis non vocatis ad ministerium celebrari debet baptismus? *Res.* Negat hoc Christus

Christus *Joan.* 20. 21. [Sicut misit me Pater, et ego mitto vos.] *Matth* 28. 19. [Euntes ergo docete omnes gentes baptizantes eos.]

Quest. 29. An in sacra coena post consecrationem, substantia panis et vini evanescit, remanentibus solis accidentibus? *Resp.* Negatur hoc 1 *Cor.* 10. 16. [Panis quem frangimus unus panis, multi sumus, omnes de uno pane sumus participes. Ter hic post consecrationem elementum vocatur panis. Et 11. 23.] Iesus accepit panem et gratias agens, fregit, quotiescunque manducaveritis panem hunc, quicumque manducaverit panem hunc indignè, prober seipsum homo et sic de pane illo edat.] Quater hic Apostolus consecratum elementum vocat panem, non speciem, non accidentia panis.

Præsentia corporis Christi in elementis idque in pluribus locis si. mul ejusque oratione manducatio ab impiis, in Luthero panis refutata fuit,

Quest. 30. An calix à solo sacerdote

264 *Catechesis Elenctica.*

dote sumendus est et populo dene-
gandus? *Res.* Negat hoc Christus.
Mat. 26. 27. [Bibite ex hoc omnes,
hic est enim sanguis meus novi Te-
stamenti qui pro multis effunditur
in remissionem peccatorum.] *Mar-*
ci 14. 23. [Biberunt ex illo omnes.]
1 Cor. 11. 28. [Probet seipsum ho-
mo, et sic de pane hoc edat, et calice
hoc bibat.] *Quaest.* 31.

An in Sacramento cænæ verus
sacerdos offert propitiatorium sacri-
ficium pro peccatis vivorum &
mortuorum? *Res.* Negat hoc A-
postolus, affirmans Christum in sa-
cerdotio nullum habuisse successo-
rem & obtulisse sacrificium perfe-
ctum non repetendum, *Heb.* 7. 21.
[Tu es sacerdos in æternum: Et alii
quidem plures facti sunt sacerdotes,
idcirco quod morte prohiberentur
permanere, hic autem eo quod ma-
neat.

neat in æternum, sempiternum habet sacerdotium semper vivens ad interpellandum pro nobis; qui non quotidie habet necesse quemadmodum sacerdotes prius pro suis delictis hostias offerre, deinde pro populo, hoc enim fecit semel se offerendo.] 9.12 [Per proprium sanguinem introivit semel sancta, æternâ redemptione inventâ.] v. 25. &c. [Neque ut sæpe offerat seipsum, alioquin oportebat eum frequenter pati ab origine mundi; nunc autem semel in consummatione seculorum ad destructionem peccati per hostiam suam apparuit Christus, semel oblatus ad exhaurienda peccata multorum.] *Quæst.* 32.

An ministrorum matrimonium est licitum? *Resp.* Ita quidem legimus *Heb.* 13. 4. [Honorabile connubium in omnibus & torus immaculatus.]

1 Tim.

1 *Tim.* 3. 2. [Oportet episcopum irreprehensibilem esse, unius uxoris virum.] 1 *Cor.* 9. 5. [Nunquid non habemus potestatem circumducendi mulierem sororem, sicut ceteri Apostoli & fratres Domini & Cephas?] 1 *Tim.* 4. 1. [In novissimis temporibus discedent quidam à fide, attendentes spiritibus & doctrinis demoniorum, prohibentes nubere.]

Quest. 33.

An licitum est ducere uxorem fratris aut filiam sororis, & matrimonium quod Deus facit incestum, an potest dispensatio Papæ facere sanctum? *Resp.* Negatur hoc *Mar.* 6. 18. [Dicebat *Joannes Herodi*, non licet tibi habere uxorem fratris tui.] Et *Levit.* 20. 21. [Qui duxerit uxorem fratris sui rem facit illicitam: custodite leges meas ne evomat vos terra quam intraturi estis.]

Quest.

Quest. 34.

An iurandum de re licita licet
damnosâ servandum est hominibus
malis licet tyranni, infideles, aut hæ-
retici fuerint? *Res.* Ita legimus, *Psa.*
15. 1, 5. [Quis requiescet in monte
sancto tuo? qui jurat in damnum &
non decipit.] *Josue 9. 19.* [Juravi-
mus *Gibeonitis* in nomine Domini,
idcirco non possumus eos continge-
re.] *Ezek. 17. 15.* [Nunquid pro-
sperabitur qui dissolvit pactum, vi-
vo ego, quoniam juramentum quod
sprevit & foedus quod prævaricatus
est ponam in caput ejus.]

Quest. 35.

An peccat in Deum qui de car-
ne aut quovis cibo absque distincti-
one quovis tempore sobriè come-
dit? *Res.* Negatur hoc *Col. 2. 16.*
[Nemo vos judicet in cibo aut in
potu.] *Matth. 15. 11.* [Non quod
intrat

168 *Catechesis Elenctica.*

intrat in os coinquinat hominem.]
1 Cor. 10. 25. [Omne quod in macello vānit manducate, nihil interrogantes propter conscientiam.] *Tit. 1. 15.* [Omnia munda mundis.]
1 Tim. 4. 3. [Doctrinæ dæmoniorum sunt abstinere à cibis quos Deus creavit ad percipiendum cum gratiarum actione à fidelibus.]

Quæst. 36.

An preces, sacramenta, & reliquus cultus Dei peragi debet in ecclesia linguâ quam populus non intelligit?
Resp. Vetat hoc Apostolus, *1 Cor. 14. 8.* [Si incertum sonum det tuba, quis se parabit ad bellum? ita & vos per linguam nisi manifestum sermonem dederitis, quomodo scietis id quod dicitur? eritis enim in aëra loquentes: si nescivero virtutem vocis, ero ei cui loquar Barbarus, & qui loquitur mihi Barbarus erit; qui supplet locum idiotæ

idiotæ quomodo dicit, *Amen*, super tuam benedictionem? quoniam quod dicis nescit. Nam tu quidem bene gratias agis, alter autem non ædificatur.

Quest. 37. An pro mortuis est orandum? *Resp.* Negatur hoc *Isai. 1. 12.* [Quis quæsit hæc de manibus vestris?] *Rom. 14. 23.* [Quicquid non est ex fide, peccatum est.] *2 Sam. 12. 22.* [Propter infantem dum adhuc viveret jejunavi & fleui, nunc autem cum mortuus est quare jejunabo?] Pii post mortem ita sunt beati ut precibus non fiant beatiores, *Apoc. 13. 14.* [Beati mortui qui in Domino moriuntur à modo jam, nam requiescunt à laboribus suis.] Et impiorum status non potest post mortem precibus meliorari. *Luc. 16. 26.* [Inter nos & vos Chaos magnum firmatum est, ut hi
qui

170 *Catechesis Elenctica.*

qui volunt hinc transire ad vos non possint, neque inde hinc transmeare.]

Quest. 38. An soli Deo orandum, an vero etiam Angelis & sanctis defunctis preces offerendæ? *Res.* Prius legimus, *Rom. 10. 14.* [Quomodo invocabunt in quem non crediderunt?] *Psal. 50. 15.* [Invoca me die tribulationis tuæ, ego eruam te, & tu glorificabis me.] *Mat. 6. 9.* [Sic vos orate, Pater noster qui es in cœlis.]

Quest. 39.

An plures habemus Mediatores apud Deum quam unum Christum? *Res.* Negatur hoc 1 *Tim. 2. 5.* [Unus Deus, unus et Mediator Dei et hominum, homo Jesus Christus.] 1 *Joan. 2. 2.* [Advocatum habetis apud Patrem, Jesum Christum justum.]

Questio 40.

An adoratio religiosa soli Deo,
an

an verò etiam Angelis aut ulli creaturæ convenit? *Resp.* Prius legimus *Matth.* 4. 10. [Dominum Deum tuum adorabis & illi soli servies.] *Col.* 2. 18. [Nemo vos seducat in voluntaria humilitate, & religione Angelorum.] *Apoc.* 19. 10. [Et cecidi ante pedes ejus ut adorarem eum, et dixit mihi, vide ne feceris, conservus enim tuus sum, Deum adora.]

Quest. 41.

An beata Virgo concepta fuit absque omni peccato? *Resp.* [Negatur hoc *Luca* 1. 47. ubi Jesum dicitur habuisse Salvatorem, [Exultavit spiritus meus in Deo Salvatore meo.] Et mortua est quia peccatrix, *Rom.* 5. 12. [In omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt.]

Quest.

172 *Catechesis Elenctica.*

Quest. 42.

An Dei & Trinitatis imagines sunt fabricandæ? *Resp.* Vetat hoc Deus secundo præcepto, [Non facies tibi sculptile, nec omnem imaginem; non adorabis, neque coles ea.] *Isai. 40. 18.* [Cui similem facietis Deum, aut quam imaginem ponetis ei?] *Act. 17. 29.* [Non debemus æstimare auro aut argento, aut lapidi, aut sculpturæ artis, & cogitationis hominis divinum esse simile.]

Quest. 43.

An Sanctorum, aut quarumvis creaturarum imagines commoda sunt erudiendæ plebi instrumenta? *Resp.* Negat hoc *Jer. 10. 8.* [Insipientes & fatui probabuntur, doctrina vanitatis eorum lignum est.] *v. 14, 15* [Stultus factus est omnis homo, à scientia confusus est omnis artifex in sculptilibus, quoniam falsum est quod conflavit

conflavit & non est spiritus in iis, vana sunt & opus risu dignum, in tempore visitationis suæ peribunt.] *Habak. 2. 18.* [Quid prodest sculptile, quia sculpsit illud fictor suus imaginem falsam, væ qui dicit ligno expergiscere, & lapidi tacenti surge. Numquid ipse docere poterit ?]

Quaest. 44.

An Dei & Christi crucifixi imagines debent coli et adorari ? *Resp.* Vetat hoc Christus, idque sub maxima poena, *Matth. 4. 10.* [Dominum Deum tuum adorabis et illi soli servies, *1 Cor. 6. 10.* [Idolis servientes regnum Dei non possidebunt.] *Apoc. 21. 8.* [Idololatriæ pars erit in stagno, ardenti igne et sulphure, quod est mors secunda.

Quaest.

Quest. 45.

An ecclesia Romana quæ tot errores, hæreses & idololatrias contra Dei veritatem & Christi vocem obstinatè tuetur, est vera ecclesia? *Resp.* Negat hoc Apostolus, 1 *Tim.* 3.15. [Ecclesia Dei vivi est columna et firmamentum veritatis.] *Joan.* 10.4. [Oves illum sequuntur, quia sciunt vocem ejus, alienum autem non sequuntur, sed fugiunt ab eo.]

Quest. 46.

An Pontifex Romanus qui coram sole diebus solennissimis summos Principes ad vilissima servitia deprimit, & quam Christum esse prædicat hostiam consecratam suo honori inservire facit; et seipsum apertè Deum dicit, verissimè est Antichristus? *Resp.* Ita quidem *Paulus* 2 *Thes.* 2.4. [Homo peccati filius perditionis adversatur

Catechesis Elenctica 175

et extollitur supra omne quod dicitur Deus, aut quod colitur, ita ut in templo Dei sedeat, ostendens se tanquam sit Deus.]

Quæst. 47.

An sub poena mortis æternæ discedendum est ex ecclesia Pontificiæ?
Resp. Ita docet Apostolus, 2 *Cor.* 6. 17. [Exite de medio eorum dicit Dominus, & separamini, et immundum ne tetigeritis, & ego recipiam vos, et ero vobis in patrem, et vos eritis mihi in filios et filias, dicit Dominus omnipotens.] 1 *Joan.* 5. 21. [Filioli, cavete vobis à simulachris] *Apoc.* 18. 4. [Audiavi aliam vocem de cælo dicentem, Exite de Babylone, populus meus, ut ne participes sitis delictorum ejus, et de plagis ejus non accipiat.

F I N I S.

*These Books are lately printed and
sold at the Ball in Pauls Church-yard.*

*Jus Divinum Ministerii 4°, by the Mi-
nisters of London.*

*Cawdrey and Palmer on the Sab-
bath, 4°.*

*Mella Patrum per Fra. Rons Præpos.
Etonens. 8°.*

Sheffield of Conscience. 8°.

*Sheffield of Christ, the Sun of righte-
ousnesse shining upon the Sons of un-
righteousnesse, 8°.*

*An Exposition of the whole Epistle
of Jude in two volumes, by William
Jenkyn, 4°.*

*Sancti Sanctissimi, or the Doctrine of
the Perseverance of the Saints vindi-
cated, by G. Kendall, D.D. folio.*

*A learned Treatise against Anabap-
tism, and an Antidote against Armi-
an-ism, by the Author of this Cate-
chisme,*

-
n-
le
m
of
li-
p-
si-
re-